Cumhuriyet

31 MART
1985

SİYASET 85

PARASIZ
PAZAR EKİ
65

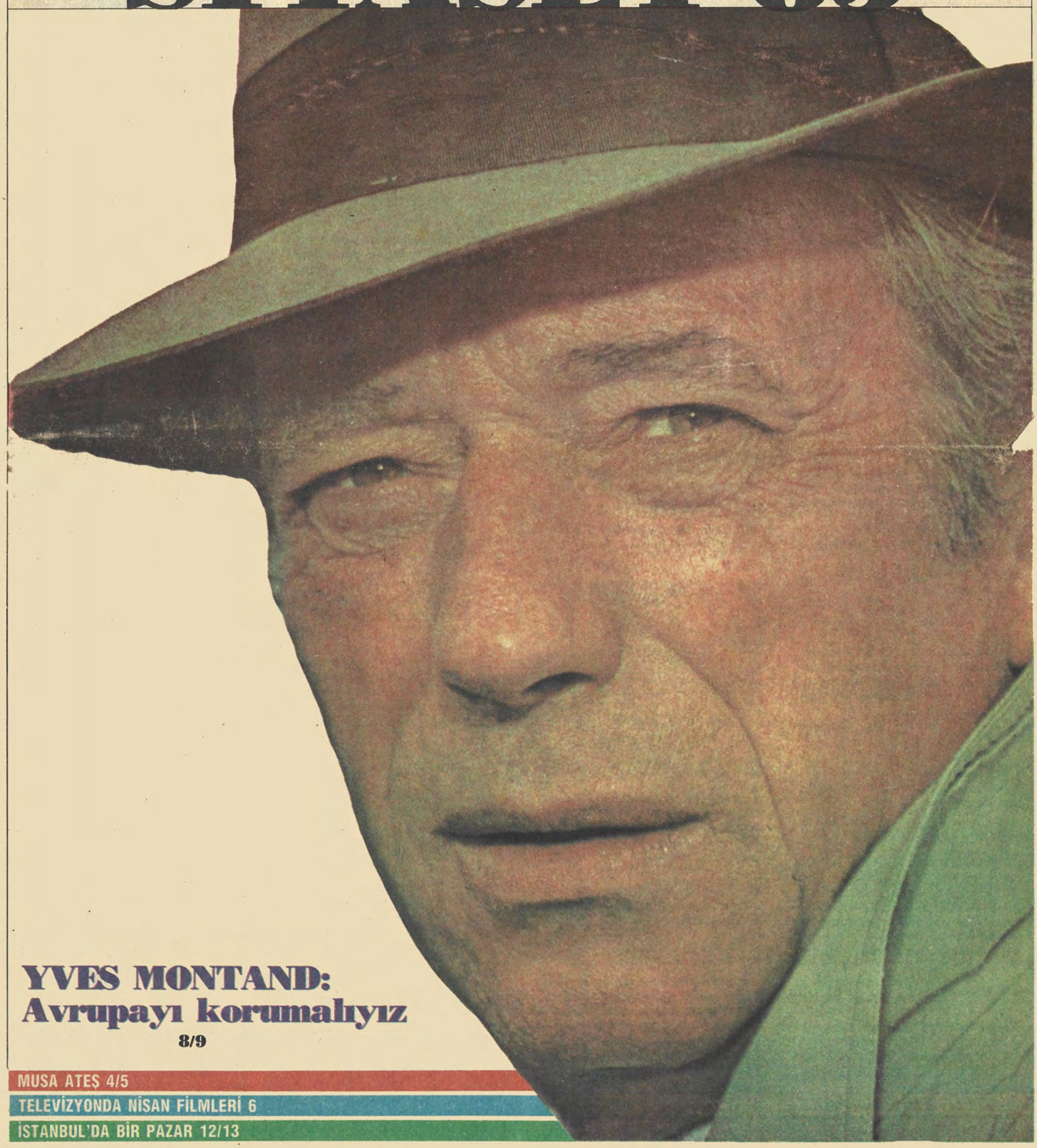

YVES MONTAND: Avrupayı korumalıyız

8/9

MUSA ATEŞ 4/5
TELEVİZYONDA NİSAN FİLMLERİ 6
İSTANBUL'DA BİR PAZAR 12/13

İNCİR ÇEKİRDEĞİ

Türk gençliğinin belki pek çok ihtiyacı, derdi vardır. Fakat bunalımı yoktur.

AHMET KABAKLI
Tercüman Gazetesi yazarı

●

Yanlış yapmamak için öztürkçe kullanmamaya çalışıyorum.

AJDA PEKKAN
Şarkıcı

Son beş yıldır yabancı sermayeyle evin bütün bölümlerini konuştuk. Şimdi sıra yatak odasına geldi.

YILDIRIM AKTÜRK
Başbakan'ın Gayri Resmi Danışmanı

●

Partimizin kurulduğu günden bugüne kadar sağa kaydığını ortaya koyacak hiçbir beyanım ve hareketim olmamıştır.

NECDET CALP
Halkçı Parti Genel Başkanı

●

Benim tatile değil, tımarhaneye ihtiyacım var.

AHU TUĞBA
Showgirl

●

Bu şapkanın bana yakıştığı söyleninceye benimsedim. Başımın kelini kapatır diye düşünmüştüm. Eurovision'da da giymeyi düşünüyorum, bizi fesli sanmasınlar diye...

MAZHAR ALANSON
Hafif müzik sanatçısı

●

Türk halkı buna alıştı. 2.5 aylık uygulaması olan KDV'yi de benimsedi. Ses çıkarmıyor.

TURGUT ÖZAL
Başbakan

●

Geçen gün İstanbul Belediye Başkanı ile oturduk ve düşledik. Çırağan ile birlikte -kimse alınmasın ama- Beşiktaş Kız Lisesi, Kabataş ve Galatasaray liselerinin, bu arada Kuruçeşme'deki kömür depolarının turistik otel haline getirilebileceğini düşündük...

MÜKERREM TAŞÇIOĞLU
Kültür ve Turizm Bakanı

●

Ziyaretlerimden birisinde bana tabancasını gösterdi ve nasıl bir tabanca olduğunu sordu. Ben de kendisine tankerlerimizin boş kaldığını söyledim.

UĞUR MENGENECİOĞLU
Armatör

Yedi arkadaşımız partiden bizleri yıkarak ve yaralayarak ayrıldı.

TURGUT SUNALP
MDP Genel Başkanı

●

Koskoca Haliç yıkılıyor. Soruyorlar mı? Mesulü benim deniyor, konu kapanıyor.

MÜMTAZ KOLA
Beşiktaş Belediye Başkanı

●

Şoförler, bakkallar, kasaplar armatör oldu.

ZİYA KALKAVAN
Armatör

●

Bu moralle Alman takımı bile yeneriz.

JUPP DERWALL
Galatasaray Teknik Direktörü

●

Magazin basınının, kamuoyunun sesi olduğuna inandığım için, bu görevlerini yerine getirmedikleri zaman onlara çok kızıyor ve kaçıyorum.

HALİL ERGÜN
Sinema oyuncusu

●

Kızgın güneşteki bir damla yağ gibi erimem isteniyorsa ve bu insanları mutlu edecekse, inanın peşinen erimeye hazırım.

DÜNDAR KILIÇ
"Baba"

●

Bizi kurtarırsa kadınlar kurtarır.

AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN
Maliye Bakanı

Tezcan soyadını kullanmaya ihtiyacım yok. Zaten bu soyadı bana 50 tonluk bir yük gibi geliyordu.

MÜŞERREF
Şarkıcı

●

Ben tren bile kalkmadan, afedersiniz, tuvalete gidilmeyeceğini bilirim, değil uçakta.

MUSA ATEŞ
HP Milletvekili

●

Avrupa'da ve Amerika'da en görkemli kentlerin, en pahalı semtleri, petrol dolarına sahip Arap zenginlerini çekmek için, yarış halinde sunulur. Bizde ise, bir Arap prensi Boğaz'da saray yapmak isteyince, "Boğazlar Araplara peşkeş çekiliyor" tepkileri ile ses yükseltilmektedir.

MEHMET BARLAS
Milliyet Gazetesi Başyazarı

Kim ne derse desin, MDP mevtadır, ama İslami geleneklere göre değil, dikine gömülmüştür.

FEYZULLAH YILDIRIR
MDP eski milletvekili

●

Çocuğumun adını ben koymadım... Başlangıçta bir isim koyabilseydim, arabesk olarak anılmazdı.

ORHAN GENCEBAY
Arabeskçi

●

Bu futbolcu gördüğünüz gibi hem süratli hem hızlı..

ABİDİN AYDOĞDU
TV maç spikeri

●

Türkiye'de dolara göre elbette ekonomik hesaplar yapılır, ama ekonomik yönetim Türk Lirası'na göre yapılır.

EKREM PAKDEMİRLİ
Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı

●

DYP çöp bidonu değildir.

HÜSAMETTİN CİNDORUK
DYP Genel Başkan Adayı

●

İçimizde holdinglerin parmağı var. İlgili yasalar görüşülürken, anlıyorsunuz ki, içimizde parmakları var.

MUSTAFA İZCİ
MDP Genel Başkan Yardımcısı

KARAKTER ÇEKİRDEĞİ

İstifa benim karakterimde yoktur.

KEMAL ULUSU
Futbol Federasyonu Başkanı

●

Benim ne karakterim, ne de yetişme tarzım rüşvet olaylarına karışmaya müsait değildir.

İSMAİL ÖZDAĞLAR
Eski Devlet Bakanı

●

Ben doğruları konuşuyorum, karakterim böyle.

SABAHATTİN ERYURT
MDP Erzurum Milletvekili

GREV ÇEKİRDEĞİ

Grev yapılan işyerlerinde sendika, işçilerin geniş desteğine sahipse, o işyerinde üretim durur.

KUTLU SAVAŞ
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Müsteşarı

●

İşçi menfaatini müdrik sendikalar grevi zar zor da olsa yerine getirmelidir.

ŞEVKET YILMAZ
Türk-İş Genel Başkanı

●

Sendikalar varsa grev de olmalı.

SADIK ŞİDE
Türk-İş Genel Sekreteri

●

Greve gittiler, bize faydası oldu.

ALİ AYDINOĞLU
AYSAN Muhasebe Müdürü

●

Vakit geçiriyorduk işte...

GREVCİ AYSAN İŞÇİLERİ

haftanın portresi

Hacı Vehbi kâfir Darwin'e karşı

Bira savaşının muzaffer komutanı Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Vehbi Dinçerler, son olarak soyumuzun sopumuzun üstüne düşen *"maymun gölgesi"*ni kaldırmayı kendisine görev bildi. Böylece Gaziantep Dersaadet Apartmanı'nın eski müdavimlerinden Hacı Bakan Dinçerler'in 20. yüzyılın yeni Haçlı Seferleri'ne karşı açtığı İslam cihadının kılıcı bir asır sonra papaz kâfir Darwin'in üstüne indi. Aslında Dinçerler'in kamuoyunda sadece bira savaşı ve Darwin'in tezlerini reddiyle tanındığını söylemek en başta kendisine haksızlık olur. O, *"nasıl olsa ikisine de binilir"* diyerek binicilik ve basketbol federasyonlarını tek çatı altında toplamayı bile düşündü. Dahası iki aşırı siyasi eğilimin kadrolarını bakanlığında *"barış içinde birarada yaşatma"* başarısını gösterdi. Biyografisine göre, *"dolmaya düşkünlüğü"* ile tanınan Bakan Dinçerler, Çukurova'da bir imam hatip okulunda laik eğitime karşı çıkan kesimi *"kabak gibi oyacağını"* kamuoyunda büyük bir açık yüreklilikle anlattı. 19 Mayıs ulusal spor gösterilerimizi, Bulgarlar'ın elinden kurtararak ekonomimiz gibi Güney Kore modeline açtı.

Arapça dil dersleri, laiklik gibi konularda kamuoyunda yarattığı tartışmalarla da tanınan Dinçerler, kabinenin en çok tartışılan bakanlarından biri oldu. ANAP grubunda görüşmeler sırasında bir ara istifası istenen Dinçerler hakkında, grupta güven oylaması yapılmasını, ancak Başbakan Turgut Özal önleyebildi.

Dinçerler'in belirgin özelliklerinden biri de *"sabır"*lılığı... Sabır etmeyi başkaları için bir erdem sayan Hacı Dinçerler, geçenlerde kendisine bir yıl önce verdiği yazılı soruların yanıtlarını isteyen gazeteciye, *"sabır efendim, pişiyor pişiyor"* dedi.

Dinçerler'in özellikleri ve güzellikleri saymakla bitmez. Kamuoyunun Dinçerler'den bugünkü beklentileri şöyle sıralanabilir:

— Siyaseti spora nasıl sokacak?
— Orta öğrenimde Arapça dersleri ne zaman başlayacak?
— Eğitimde bilgisayarlı Japon modeline ne zaman geçilecek?

Bu soruların yanıtlarını Hacı Dinçerler'den başka bilen var mı? Bu bilinmiyor, ama bilinen bir şey var ki, o da 1985 yılı sonunda, uluslararası gençlik yılını konferanslarla kutlayan bir bakan olarak saydığımız özelliklerine bir yenisini katacağı.

haftanın fotoromanı

Başbakan Turgut Özal ve Darwin düşmanı Vehbi Dinçerler Fotoğraflar: Caner GÖREN (a.a.)

dünya kulisi

KARA DOLAR

Sırdaş Hesabın Güzeli

ABD yönetimi, Amerikalı vergi kaçakçılarının ve spekülatörlerin izini daha rahat bulmak için, Viyana'ya Avusturya bankalarındaki hesap gizliliğini gevşetmesi için baskı yapıyor. Amerikan Senatosu'ndaki ***"Sermaye Piyasası Komisyonu"****nun Başkanı Alfonse D'Amato, milyarlarca "kara dolar"ın Avusturya'daki bankalarda "aklandığını" ve ABD'ye geri dönerek borsa oyunlarına yatırıldığını iddia ediyor. Avusturya, sırdaş hesaplara yüzde 6.75 faiz verdiğinden beri dünyanın en iyi banka gizliliğine sahip ülkesine dönüştü. Kara paraların geleneksel toplanma yeri olan İsviçre'de hesap numarası açmak için pasaport göstermek gerekirken, Avusturya'da kimlik bile istenmiyor.*

JAPONYA

Irkçılık

Japonlar, ırkçı olmadıklarını iddia ederler. Ama öyledirler. Japonların ırkçılığının kurbanı çoğunlukla Koreliler. 1945 yılında babaları Japonya'ya getirilerek zorla işçi olarak çalıştırılan Koreliler, bugün ikinci sınıf vatandaş muamelesi görüyor. Koreliler, mükemmel Japonca konuşuyor. Üstelik Japonlardan ayırt edilemiyorlar. Ama ikinci sınıf vatandaş muamelesi görmekten kurtulamıyorlar. Eğitim Bakanlığı, örneğin son günlerde yayımladığı bir genelgede, Korelilerin öğretmenlik yapmasını yasaklamış ve bu görevi yalnızca Japonların yapabileceğine karar vermiş. Koreliler bugün birçok haktan mahrum. Çoğu gecekondu mahallelerinde yaşıyor. Japonlarla evlenmeleri zor.

İNGİLTERE

Demir Leydi'nin Haşin Portresi

İngiltere Başbakanı Thatcher hiç olmazsa evinin içinde ***"Demir Leydi"****likten kurtulmak istiyor. Ressam John Anthony'nin yaptığı* ***"Thatcher portresi"****ni gören Başbakan hoşnutsuzluğunu* ***"Bu Leydi size de biraz haşin gelmiyor mu?"*** *diyerek belli edince ressam hemen tablonun ifadesini yumuşatma işine girişti. Önce ağza daha yumuşak bir kıvrım verdi, üzerindeki elbisenin yakasını yuvarlattı, kulaklarına küpe, boynuna da bir dizi inci takınca iş tamamlandı.*

FRANSA

İcraatın İçinden

Fransa Başbakanı Laurent Fabius, ülkede bir süre önce yapılan yerel seçimlerle ilgili olarak bakanlara bir kısıtlama getirdi. Başbakan geçen hafta tüm bakanlara birer birer telefon ederek, "yerel seçimlerin sonuçlarına ilişkin hiçbir yorumda bulunmamaları" *konusunda talimat verdi. Çünkü Başbakan Fabius bu yorumu ilk önce çarşamba günkü* ***"İcraatın İçinden"*** *programında kendisi yapacaktı.*

HAFTANIN KONUĞU

MUSA ATEŞ

Musa Ateş: Halkçı Parti Tunceli Milletvekili. *Fotoğraflar: RIZA EZER*

değişikliği" kadar biz sorumluyuz. Çünkü Sayın Ateş'i mümkün olan her yönü ile tanıtmak istedik. Bunu yaparken de elde olmadan **"daldan dala"** yöntemine tutsak olduk.

Tunceli Milletvekili Musa Ateş, karşısındakine **"milletvekillerimizin ortak göbek adı"** haline gelen **"sayın"** ile hitap ediyor. Bir de üç cümlesinden birine **"örneğin"** diye başlıyor:

"Sayın Cumhuriyet mensubu, Sayın Tan. Once bir hususu rica ederim, tekzip edelim. Yoksa, Sayın Nadir Nadi'yi ben Senato Savunma Komisyonu'ndan tanırım. Ona yazacağım. Örneğin, şu uçakta kaybolma işi. Ben Arabistan'a seyrede seyrede gideyim diye, uçağa en önce bindim. Gidip kanat kenarına oturdum. Uçağın motoru hafiften çalışıyor. Zaten kulaklarım fazla iyi duymaz. Bu arada şeref salonunda ve uçağın içinde hoparlörden beni arıyorlarmış. Uçakta protokol koltuğu olduğunu, Başbakanın arkasında oturacağımı ben nerden bileyim?.. Tuvalette falan kalmadım. Sonra Başbakanın Basın Danışmanı Sayın Can Pulak beni tanıdı. Kalktım Sayın Özal'ın yanına gittim. 'Yahu nerede idin?' **diye sordu. Ben de** 'Senin kalbindeyim' **dedim. Hep beraber gülüştük. Bir muhalefet mensubu olarak Başbakan'ın kalbinde olmak iyi değil. Ama biz şark terbiyesi almışık. Mesele bundan ibaret."**

Sayın Ateş **"Haftanın Konuğu"** olmayı şartlı kabul etti. Bu şart, **"tuvalette kaybolma olayı"**na açıklık kazandırmaktı. Şartı yerine getirmenin huzuru içinde Sayın Ateş'i tanımaya ve tanıtmaya başlayabiliriz.

Önce şunu belirtmek zorundayız. Sayın Ateş, Meclisin en uyumlu, en uysal, en **"efendilik bende kalsın"** inancında olan beş-on milletvekilinden biri.

Bir örnek verelim. Muhalefet milletvekilisiniz. Hem de şarklısınız. Karşınıza iktidar partisinden bir milletvekili dikiliyor. Tehditkâr bir biçimde **"Göster bakalım,** 'diyor' **altında külot var mı yok mu? Varsa çıkart!.."**

Yapacağınız iş tabancanızın tetiğine değilse bile, kabzasına davranmak değil midir?

Ama, Sayın Ateş öyle sizin gibi birisi değil. **"Olay çıkaracağıma külotumu çıkarırım daha iyi"** diyen bir yaradılışta.

Bunu Mekke'de kanıtladı. Bilindiği gibi, Kâbe'nin tavaf edilmesi sırasında **"umre hacısı"** olmak istenirse **"ihrama giriliyor"**. "İhram", iki parça beyaz peştamal. Mekke'dir **"Muhalefet görevini Meclis'te yapalım. Mekke'de kör şeytana uymaktansa ANAP'lı sayın meslektaşın emrine uyalım"** diye düşünerek, külotunu çıkarıyor. Ve kerhen **"umre hacısı"** oluyor. Bu konuda Sayın Özdemir'in görüşlerini almak mümkün olmadı. Bu nedenle Sayın Ateş'in **"iktisap ettiği"** unvan ve sevapta Sayın Özdemir'in ne kadar payı olduğunu saptayamadık.

Sayın Ateş'i tanıtmak behemahal onun yaşam öyküsünü, fikirlerini ve görüşlerini ortaya dökmeyi gerektirir. Sayın Ateş, Tunceli'nin Pülümür ilçesinden yirmi küsur kişilik bir ailenin ferdi olarak 1926 yılında dünyaya gelmiş.

Fakir fukaralık yüzünden mektep, medrese görmemiş.

"Çok laf yalansız, çok para haramsız olmaz" diye düşündüğünden **"sıfırdan milyonerliğe"** inanmıyor ama **"sıfırdan milletvekili"** olduğunu belirtiyor. Hikâyesini ise şöyle anlatıyor:

1945 senesinde jandarma eri olarak asker oldum. Kurslarda birinci geldim, beni onbaşı yapmak için ayırdılar. İkincilik derecesi ve bir dolmakalem hediyesi ile onbaşı oldum.

"Bizim köyde okul mokul yoktu. Askerlikte okuma, yazma öğrenmiş bir komşu oğlu vardı. O bir kaç arkadaşıma da bana da alfabeyi öğretti. 1945 senesinde jandarma eri olarak asker oldum. Kurslarda birinci geldim beni onbaşı yapmak için ayırdılar. İkincilik derecesi ve bir dolmakalem hediyesi ile onbaşı oldum. 1946 yılında Erzurum'a tayin oldum. Burada nahiye karakol komutanı oldum. Bir sene de merkeze gelip, bölük komutan vekilliği yaptım."

Sayın Ateş, üç buçuk yıl askerlikten sonra cebine tezkereyi koyup terhis oluyor. **"Diploma-miploma yok"** bir süre koyun alıp satarak geçimini sağlıyor. Ama bir salgında koyunlarının hepsi ölünce iflas ediyor. Bir süre Gaziantep'te nohut, merci-

"Kurda kuşa can veren Yüce Allah" önce rüyasını gördürdü, sonra milletvekili yaptı

Benim diplomam kafamdır, onlarınki kâğıttır

AHMET TAN

Musa Ateş, Mecliste kendisine en fazla maaş ödenen milletvekilimiz (üç ayda 1 milyon küsur lira). **"Ortalama aylık"**tan iki yüz küsur bin lira yüksek olan bu farkın nedeni Ateş'in doktora-master sahibi olması, lisan bilgisi, ya da **"temininde güçlük zammı"** gibi ek zamlar değil. Yüksek maaşın nedeni Sayın Ateş'in **"doğum kontrolüne karşı yürüttüğü fiili hizmet"** ya da bir başka deyişle dokuz çocuk babası olması.

Çocuk ve maaş rekorunu elinde tutması, Meclis kayıtlarına göre mesleğinin **"yazar"**lık olması ve hepsinden önemlisi yirmi üç yıldır Mecliste görev yapması kendisinin kamuoyunda tanınmasına yetmiş değil. Kamuoyu bir yana, Başbakan **Turgut Özal** dahi Sayın Ateş'i son Suudi Arabistan gezisinde tanıdı. Ama maalesef o bile tam tanıyamadı. Medine'de ENKA Şantiyesi'nde Ateş'i Türk heyetinin onur üyesi olarak işçilere tanıtırken adını hatırlayamadı.

Aslında Arabistan gezisi **"az da olsa"** Ateş'i gazete sayfalarına geçirdi. Ama Sayın Ateş, böylesi **"saman alevi"** şöhrete karşı idi. Üstelik Arabistan uçağının Esenboğa'dan kalkacağı sırada patlak veren olaydan kendisinin sorumlu tutulmasına da çok kızıyordu. Hele hele uçağın tuvaletinde kapalı kaldığını yazanlar, tabancasını gizlemek için buraya girdiğini anlatan haberler, cinini tepesine çıkarmıştı.

Arabistan heyetinin **"yedi onur üyesi"**nden bir olan Halkçı Parti Milletvekili **Musa Ateş** ile **"tanışma sohbeti"** Medine Sheraton Oteli'nin lobisinde başladı, **"kiralık THY uçağı"**nda on bin metre yükseklerde devam etti ve Ateş'in TBMM'deki **"makam odası"**nda sona erdi.

Sohbetin **"koyuluğu"** için bir şey söyleme mevkiinde değiliz. Ama **"kopukluğu"**ndan ise **"zaman, mekân ve iklim** Bu peştamala anadan üryan sarınmak **"hacı"** olmanın şartı. Hatta öyle ki üzerinde yüzük dahil hiçbir şey bulunmayacak.

Arabistan Heyeti'nin yedi onur üyesi milletvekilinden dördü Anavatanlı. Bunlar muhalefet patili Sayın Ateş'i özellikle kutsal ziyaretler öncesinde **"yakın markaj"**a aldılar. Bunun nedeni Sayın Ateş'in inanış olarak **"biçimsellikten, kurallardan"** fazla hazzetmemesi.

ANAP'lı Sayın Mehmet Özdemir, tavafa çıkmadan önce, muhalefet partili Sayın Ateş'in beyaz peştamalının altında külot olup olmadığını kontrol etmeyi **"yasama görevleri"** arasında görür. Ve Sayın Ateş'in önünü keser.

"Sayın Ateş" der, **"Bu kutsal görevinizi külotlu olarak yapamazsınız. Sizi ikaz ediyorum. Altınızda külot varsa lütfen çıkartınız."**

Sayın Ateş, ANAP iktidarının bu sesine muhalefet milletvekili olarak kulak asmayacaktır. Ama, burası Meclis değil, mek satıyor. Bunda da para kazanamıyor. İşçi arandığını duyup Soma'ya madenlerde çalışmaya gidiyor. Ama madende işçilik değil **"puantörlük"**, **"mutemetlik"**, **"kuriyerlik"** gibi **"kafa isteyen"** işler yapıyor.

Biraz **"dünyalık"** yapıp Erzincan'a dönüyor. Burada şeker fabrikasının **"mutemetlik"** sınavına girmek istiyor. Yetkililer **"diploma miploma olmamasına"** itiraz ediyorlar. Sınava ziraat fakültesi mezunları, teknikerler, liseyi bitirenler başvurmuş, Musa Ateş müdüre sert çıkıyor:

"Beni imtihana alacaksınız" diyor. **"Benim diplomam, kafamdır. Onlarınki kâğıttır. Eğer kazanmazsam zaten bir şey yok. Beni sokacaksınız..."**

Sayın Ateş sınava alınıyor. Sorulan sorulardan en zoru **"metreküp"** hesabı, bu lafı hiç duymamış. Ama yerdeki **"karolara baka baka"** sorunun cevabını kafasından buluyor ve **"Allah şahidi olsun ki,"** sınavda birinci oluyor.

eski-yeni çizgiler

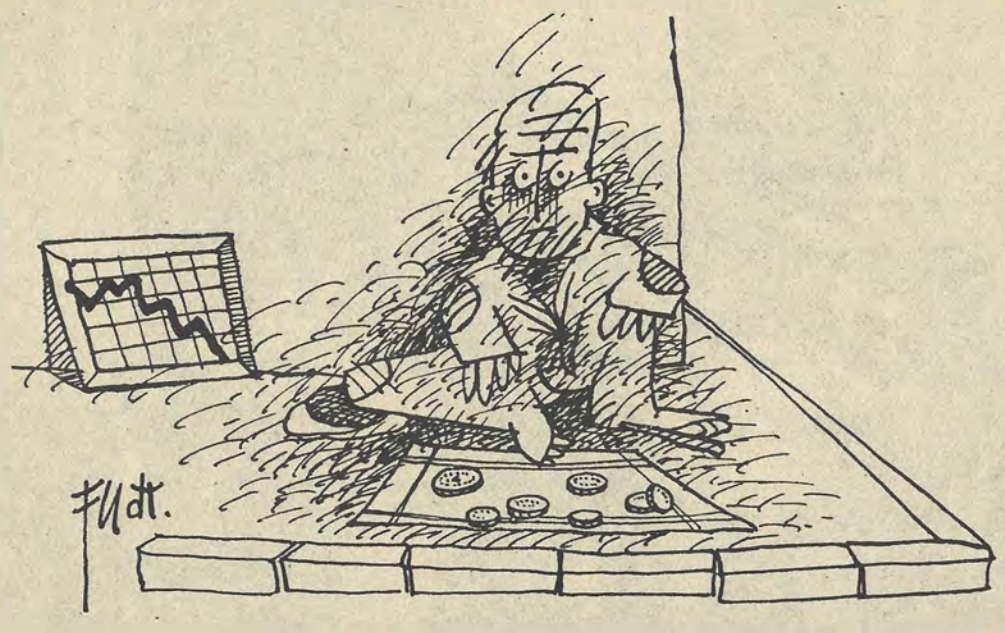

Fuat Kırcalı

1959 yılında doğdu. İlk karikatürü 1975 yılında Gırgır dergisinde yayımlandı. Karikatür konusunda grup çalışmaları yaptı. Amatör Karikatürcüler, Boğaziçi Üniversitesi Karikatür Kulübü, Karikatürcüler Derneği Eskişehir Bürosu'nu kurdu. 1982 yılından bu yana yurt dışında yaşayan Kırcalı'nın çizgileri çeşitli ülkelerde yayımlanıyor.

arşiv konuşuyor

Kütüphanelerimiz

İstanbul'da ayrı bir binaya sahip kütüphanelerin ilki Köprülü Fazıl Ahmet Paşa tarafından 1661'de Çemberlitaş'ta kuruldu. Tarihimizdeki ilk milli kütüphane ise 1882 yılında Sultan Abdülhamid'in özel emri ile kurulan Beyazıt Kütüphanesi'dir. Beyazıt Camisinin "İmaret" kısmı ana bina olarak seçilmiş, Kervansarayın "ahır" bölümü de okuyucu salonu olmuştu. Bomboş raflara konulan ilk kitaplar ise bir seri Naima Tarihi idi. Bugün sayısı artık yarım milyonu geçen kitaplara yer bulabilmek için 1946'dan bu yana uygulanan programlar sonucu kütüphane sekiz misli büyümüştür. 1934 yılı temmuz ayında yürürlüğe giren "Basma Yazı ve Resimleri Derleme Kanunu" ile ülkemizdeki tüm yayınlardan "devlet nüshası" ayrılması zorunluluğu getirildi. Bugün ülkemizin en büyük ve modern kütüphaneleri arasında yazma eserlerin toplandığı Süleymaniye Kütüphanesi, Milli Kütüphane, T. Büyük Millet Meclisi Kütüphanesi, İstanbul, Hacettepe, Orta Doğu Teknik Üniversitesi kütüphaneleri ile derleme sayıları olan Beyazıt Devlet Kütüphanesi sayılabilir. Fotoğrafta Beyazıt Devlet Kütüphanesinin 1920'ler öncesi bir görünümü. Küçük fotoğrafta ise Ankara'da bulunan Milli Kütüphanenin modern okuma salonu.

Pazara seçim

Kapıdan öyle hışımla girdi ki, ne yapacağımı şaşırdım. Elinde gazeteyi sallayarak, "Bak ne diyor, bak ne diyor?" diye höykürüyordu. Hiç böyle coşkulu ve kızgın görmemiştim. "Hele otur" dememe kalmadı, iskemleye çöktü. Durmadan elindeki gazeteyi sallıyor, "Bak ne yazıyor? Bak ne yazıyor?" diye soruyordu. Konuşması azıcık aralanınca, ben sordum: "Ne yazıyormuş, ne yazıyormuş?"

"Bu sabah sen gazete okumadın mı?"

"Hepsini okumadım, birkaçını okudum."

Elindeki gazetenin başlığını gösterdi, bizim gazeteydi: "Okudum," dedim.

"Bak ne diyor? 'Bu pazar seçim yapılsa biz kazanırız,' diyor. Gerçekten kazanır mı ha, ne dersin?"

"Bir bildiği var ki böyle söylüyor. Meclise giremeyen partiler bir bilene soralım demiyorlar mı? Hadi onların bilenleri perde gerisinde, bu perdenin önünde. Onun da perde önünde bir bildiği vardır."

"Deli mi bu millet, bunca pahalılıktan sonra buna oy verir mi?"

"Belki verir, ne bileyim."

"Kızdırma insanı allasen, görmüyor musun sıkıntıyı, ezayı, cefayı?"

"Ben görüyorum da millet de görüyor mu, orasını bilmiyorum."

"Yok devenin nalı!.. Sen de bilmezsen kim bilir? Kaçın kurrasısın sen, hiç olmazsa bize yutturma."

"Sana bir şey söyleyeyim mi, vallahi ben de şaşırdım. Bak kasaba, ilçe belediye seçimleri yapılıyor. Kimini SODEP, kimini ANAP kazanıyor. Partiler arasında kazanma payı birkaç oyla değişiyor. Eğer milletin bizim gibi canı yansa, bizim üzüldüklerimize üzülse, hâlâ oy verir mi? İşin bir süresi var sanıyorum. Daha bu süre bitmedi ki iktidar partisinin başı, 'Pazar günü seçim yapılsa biz kazanırız' diyebiliyor.

"Ama kardeşim sürü mü bu millet? Görmüyor mu olup bitenleri? Çarşıya pazara çıkmıyor mu, dükkânların vitrinlerine bakmıyor mu? Sırtına bir aba, ayağına bir pantolon almıyor mu? Çoluğu çocuğu okullarda okumuyor mu? Ev kirası vermiyor mu? Otobüse, dolmuşa binmiyor mu?"

"Bu senin dediklerinin hepsini yapıyor. Ama gene de bakıyorum oyunu oraya veriyor. Bunca sıkıntıyı çektikten sonra vermedi mi?"

"Senin bu geniş yüksekliğine şaşıyorum. Yahu hiç kızmıyor, darılmıyor musun?"

"Bak, iş kızmaya gelince fena halde kızıyorum. Bunca yıldır yazarım, demokrasiyi anlatırım. Nasıl olur, nasıl biter demekten dilimde tüy bitti. Koca koca adamlar bile tınmıyor. Bak Çağlayangil ne diyor? 'Komünist partisi kurulursa, şeriat ve saltanat partisinin kurulmasını önleyebilir misiniz?' Çağlayangil de cumhuriyeti, demokrasiyi, kapitalizmi, şeriatı, padişahçılığı bilmezse kim bilir? Kapitalizmin karşıtı demokrasilerde sosyalizmdir (komünizm de olabilir.) Şeriatçılığın karşıtı cumhuriyettir. Bunu demokrasi savaşı veren, özgürlük ekmek gibidir diyen adama anlatamazsınız, halka nasıl anlatacaksınız? Ben kızmıyor değilim, kızıyorum. Halkı böyle aldatan koca koca adamlara kızıyorum. İş sadece ekmek, aş değil. Önce demokrasiyi oturtmak gerekli. Herkes kendine göre demokrasi aramasın, herkes için demokrasi arasın. Herkes için demokrasi yolunda birleşilirse, halk da şaşırmaz, kendi için demokrasiye aldanmaz. Fikir suçu kabul etmeyiz. Demokrasi istiyorsak önce bunda buluşmamız gerekli. Fikir suçu yok dedin mi, demokrasinin başlıca öğelerinden birini kabul etmiş sayılırsın. Hem fikir suçu kabul et, hem de demokrasi savaşımı veriyorum de, olmaz. Bilmem anlatabildim mi?"

"Anlıyorum, geniş düşünüyorsun. Onun için seçim numaralarına boş veriyorsun."

"Kapitalizm bu, birini götürür, ötekini getirir, değişen bir şey yoktur. Gene de fikir suçunu kaldırmaz. Üstelik getir, götür ettiği kişilerin ayrılışını demokrasi sayar. Bir de ortağı var elbette... Ortağı da bizim paramızla çok güçlü. Bu kadar diyebiliyoruz. Öteki de kendini güçlü sanıyor. Hoşça kal!"

"Sen de hoşça git kardeşim."

Bunun üzerine müdürler utanarak Ateş'i **"tesellüm memuru"** yapmak zorunda kalıyorlar, yanına da ziraat fakültesinde takıntılı birini tartıcı olarak veriyorlar.

Sayın Ateş, ilk kez **"üniversitelilerle boy ölçüşmeyi"** bu **"tartıcı üniversiteli"** olayından öğreniyor.

Memur, ama cebinde hâlâ bir **"kâğıt parçası"** yok. Muhasebe memurluğu, şefliği boş ama terfi edemiyor.

O zaman **"kafa"**nın yetmediği kafasına dank ediyor ve **"kâğıt"** peşine düşüyor. Yaş otuzu geçmiş. Birkaç ay içinde hazırlanıp dışardan ilkokulu bitiriyor, cebine ilk **"kâğıdını"** koyuyor.

Artık yol açılmıştır. Bu sefer de şeker fabrikası memurluğunu kendisi beğenmiyor. Öyle ya, memurluk yapılacaksa **"payitaht Ankara'da yapılmalıdır. Ve bunun en şanlı yeri de Büyük Millet Meclisi"**dir. Meclise ise cepte **"bir ilk mektep kâğıdı"** ile girmek kolay değildir. Bunun için bir basamak, bir de torpil gereklidir. Basamağı bulur, Ankara Üniversitesi'nde muhasebecilik. Böylece ilim irfan havasına daha da mühimi **"kâğıt"** sahibi olma havasına yakındır. Bir süre burada çalışır. Sıra bu **"basamak"**tan bir torpil bularak Meclise atlamaktadır. Yıl 1962. Memlekette demokrasi, parlamenterizm, her şey yeni başlıyor TBMM ise yeni binasına taşınmıştır.

Torpil bulur. Sonradan devlet adamları arasına karışacak olan o tarihin Çankaya Kaymakamı **İhsan Kabadayı,** Ateş'in **"ateş gibi"** biri olduğunu anlatan bir torpil mektubu yazar. Meclis yetkilileri hiç ikiletmeden ilk mektep mezunu Ateş'i Meclise memur sıfatı ile alırlar. Ancak, **"kâğıt ırkçılığı"** yapılması fena halde Ateş'in gururuna dokunur. Orta **"kâğıdı"** olanlar ilaç parası alırlar, yılda bir ay izin yaparlar. Ama kendisi gibi **"ilk"** kâğıdı olanlar hava alırlar. Bu **"haksızlık"** canına **"tak"** der ve kırk iki yaşında iken Keçiören ortaokuluna müracaat eder. İki ay içinde ortanın bütün sınıflarının sınavı için hazırlanır. Temmuz ayında **"orta"** kâğıdını cebine koyar. Şimdi önü açılmıştır. Kısa sürede **"kafası"** ve **"kâğıdı"** sayesinde Cumhuriyet Senatosu Milli Savunma Komisyonu raportörlüğüne atanır. Niyeti **"İlk ve orta kâğıtlarına"** lise ve üniversiteyi de eklemektir. Raportörler arasında hukuk fakültesi mezunları, siyasal bilginler mezunları doludur.

Lise, üniversite hazırlığı yaparken bir gün Ateş'in kafasında bir kıvılcım parlar.

"Bunların cebinde diploma dolu. Benimkinde yok. Ama aynı işi yapıyoruz. O halde, niye ben bu salim kafamı kâğıt uğruna manasız bilgilerle doldurayım. Yazık değil mi, kafama ve zamanıma?..."

Böylece **"kâğıt aşkı"**ndan vazgeçer.

Ama asıl Sayın Ateş'i **"diploma, mipoma"**dan soğutan milletvekillerinin, bakanların, başbakanların **"kafalarının ölçüsü"**dür. Kendisine güvenini arttıran ve hayatını değiştiren bu **"keşfini"** Ateş, şöyle anlatıyor:

"Alfabe kitaplarında, devlet adamlarının, bakanların milletvekillerinin resimleri vardı. Bu resimlerde, bu adamların kafaları koca koca, büyük büyüktü. Ben devlet adamı kafası deyince herkesinkinden daha heybetli, gösterişli bambaşka kafalar hayal ederdim. Oysa ki Meclise girdikten sonra hele de komisyonlarda bakanların, milletvekillerinin hemen arkalarında oturduğum sıralarda tespit ettim ki, benim kafam da onlarınki kadar."

İşte o sıralarda Ateş bir rüya gördü. Rüyasında Birlik Partisi Başkanı **Mustafa Timisi,** Cumhuriyet Halk Partisi Başkanı **Bülent Ecevit,** Ateş'in önünde yürüyorlardı. **"Bir ara peş peşe ikisinin de ayakları tökezledi. İkisi de çukura düştü."** Sabah uyandığında Sayın Ateş kararını vermişti. Birlik Partisi'nden aday oldu. Yıl 1969. Çok sayıda oy aldığı halde, **"seçim sisteminin kalleşliğine"** kurban gitti. Erzincan'da liste başı olduğu halde seçilemedi.

Ama yılmadı. **"Kendine, kafasına, cebindeki kâğıda"** güveniyordu. Ayrıca **"eline, diline, beline"** de hâkimdi.

1973'te yine aday oldu. Bu kez Türkiye İşçi Partisi'nden İstanbul'dan. Ondan da kendi deyişi ile **"hava"** aldı. **"Bunun üzerine milletvekili olma sevdasından vazgeçti."** Öyle ya, nasılsa Mecliste idi. Onlar da aynı tuvaletleri kullanıyorlar, aynı aşçının pişirdiği yemekleri yiyor, aynı cins TBMM sigarasını içiyordu. Üstelik, TBMM komisyon raportörlüğü, koltuklarında uyuklayan birçok milletvekilininki kadar şerefli bir iş idi.

Aradan yıllar geçti. Meclis koridorlarında salınıp gezen milletvekillerine bakıp bakıp, şöyle diyordu kendi kendine: **"Musa, sen bir şekersin. Bir kazan dolusu katranın içine koysalar da seni, o katranı değiştiremezsin.. Boş ver işine bak.."**

Gerçekten de Sayın Ateş, **"katranın içine düşmeden"** emekliliğini doldurdu, 1982'de de Meclisten ayrıldı.

Halkçı Parti diye bir parti kurulmuştu. **"Tövbe"** hiç niyeti yoktu. Milletvekili adaylığına kayıt yapıyorlardı. Arkadaşları kendisini Tunceli adaylığına layık görmüşlerdi. O sırada bir rüya gördü. Rüya cesaret verici idi. **"110 numaralı bir tabelada"** adı yazılı idi. Bir anlam veremedi. Seçim bölgesine gidip çalışmaktan başka yapacak bir iş görünmüyordu. Gittiğinde **"rakipleri"** köylere ilçelere dağılmış, büyük paralarla kampanyaya başlamışlardı bile. Onda ise ne fazla **"para"** ne de öyle fazla **"laf"** vardı. Memleket hakkındaki fikirlerini bir sayfa kâğıda döktü, köşesine de resmini koydu. Bir matbaada çoğalttı ve dağıtmaya başladı. Musa Ateş, **"eline, diline, beline hâkim"** olmanın mükafatını 6 Kasım günü gördü. Kurban olduğu yüce Allah kendisini yüce Meclise yeniden gönderiyordu. Hem de bu kez, bu **"anlı şanlı 50 milyonluk milletin vekilliğini yapmak"** şerefi ile.

Sayın Ateş, yaptığı görevin tarihi sorumluluğunu her an hissettiğini söylüyor. **"Makam odası"**nın duvarına astığı tarihteki 16 Türk devletinin bayrakları ile bu hissini sürekli canlı tutuyor. Soruyoruz:

— 16 devlet kurduğumuzu söylemek, aslında 15 tane devleti yıktık, ya da yıkılmasını önleyemedik demek değil mi? Kurulup yıkılan devletlerle övünmek aslında bir anlamda bu da yıkılsa bir başkasını kuraız demek değil mi?

Bunların cebinde diploma dolu. Benimkinde yok. Ama aynı işi yapıyoruz. O halde, niye ben bu salim kafamı kâğıt uğruna manasız bilgilerle doldurayım. Yazık değil mi, kafama ve zamanıma.

Yanıtlıyor:

"Bu 16 devlet işi biraz derin iş.. Ben size en iyisi rüyamdaki 110 rakamının esrarını nasıl çözdüğümü anlatayım." Duvardaki 16 devletin anlamı yerine rüyamdaki 110 rakamının sırrını öğrenmek okuyucuya ne kadar ilginç gelir bilemeyiz ama çaresiz aktaracağız. Söz Sayın Ateş'in:

"Meclise girdik. Yemin edip mazbatalarımızı aldık. Ama benim aklım hâlâ rüyamda idi. Bu 110'un esrarını çözmeliydim. Oturduğum sıraya baktım. Mektup kutusunu, verilen eşya dolabımı falan inceledim. Hiçbiri 110 değil. İyice huzurum kaçtı. Bu 110'nun esrarını çözmezsem bu milletvekilliği bana haram olacaktı. Sonunda bir gün gidip muhasebede bordroları incelemek aklıma geldi. Bir de baktım ki ne göreyim, ben Halkçı Parti'nin 110. milletvekiliyim. Kurda kuşa can veren yüce Allah listelere imza attırmadan rüyasını gördürmüştü."

Peki kumların içinden bakınca dışarıyı nasıl görüyoruz? Bu kum arınması kendini pirüpak etmesi sayesindedir. İnsan bu kum gibi olmalı. Kendini arıtıp saflaştırmalıdır.

Sayın Ateş'in rüyaları ve **"önceden malum olma"** yeteneği yalnızca kendi kişisel geleceği ile sınırlı değil, toplumun başına gelecekleri de önceden sezebiliyor. Buna **"önce ulu Allah sonra da Bülend Ulusu"** şahit.

Elinde bir belge var. Üzerinde **"sizleri ikaz ediyoruz"** yazılı. Altında da bir tarih 27 Aralık 1979.

Sayın Ateş, **"Bu tarih ne?"** diye soruyor ve yine kendisi yanıtlıyor: **"Sayın komutanlarımızın zamanın reisicumhuru Sayın Korutürk'e verdikleri muhtıradır. İkaz muhtırasıdır. Oysa ki bu muhtıranın verilmesinden bir gün önce bendeniz de** 'sizleri ikaz ediyoruz' **başlıklı ve tıpkı komutanlarımız gibi siyasilerimizi, bölücü, gaflet uykusundakileri ikaz ettim."**

İşte zamanın Deniz Kuvvetleri Komutanı Ulusu'ya bizzat ve elden teslim edilen muhtıranın son satırları:

Musa, bütün hareketleri takip ediyor
Memleket millet yararına bir hali görmüyor
Bu gidiş uçuruma doğru gittikçe gidiyor
Yine kurtarmak vazifesi bize düşer..

Son satırlar, Tanrının hikmeti bu ya, tıpkı Sayın Ateş'in rüyaları gibi gerçek çıkmıştır. Ve **"memleketi kurtarmak vazifesi bize düşmüştür."**

"Biz" derken, kimleri kastettiğini şöyle açıklıyor. Sayın Ateş:

"Eline, diline, beline sahip olan tüm memleket severler.."

Bunlar arasında en başta, bundan 6 yıl önce kendisine **"şiir muhtırasını teslim ettiği"** bağımsız arkadaşı Sayın Ulusu'yu sayıyor.

Sayın Ateş, **"bugün"** diyor **"TBMM'de Sayın Ulusu ve kendisi gibi üç özelliğe sahip 40 kişi olsa hem Meclisin hem de memleketin hali değişir."** **"Hükümet formülü mü kastediyorsunuz?"** diye soruyoruz. **"Böyle cahil cahil konuşma"** anlamına elini sallayarak, **"Efendim"** diyor. **"Hükümetler gelip geçicidir. Aslolan hak ve fazilet mücadelesidir."**

Sayın Ateş'in öyle bir tavrı var ki kendinizi **"yeni hükümet formülü"** gibi **"ucuz havadis"** peşine koşan **"oportünist bir gazeteci"** hissediyorsunuz, yerin dibine batıyorsunuz.

Sayın Ateş iddialara göre, Halkçı Parti içinde **"Gürkancı"** denen ekipten. Sohbet bu tür dar çerçeveli, **"dünyevi"** konulara gelince, gözlerini camdan dışarıya çeviriyor.

"Sayın efendim diyor, **şu gördüğünüz camın ana maddesi nedir? Kumdur, ufalanmış taştır.. Peki kumların içinden bakınca dışarıyı nasıl görüyoruz? Bu kum arınması, kendini pirüpak etmesi sayesindedir. İnsan da bu kum gibi olmalı. Kendini arıtıp saflaştırmalıdır."**

"Oportünist"leşmemeye çalışarak soruyoruz:

"Bu kum çakıl meselesini mühendis, müteahhit, politikacılara bırakalım dilerseniz. Acaba Gürkancılar yönetime gelemezlerse Halkçı Parti'de, MDP'deki ne benzer bir çatlama olur mu?"

Sayın Ateş'te çıt yok. Dosyalarını karıştırıyor. Ve iki şiir çıkarıyor. Bunlardan biri HP'li arkadaşı Erzurum Milletvekili **Hilmi Nalbantoğlu**'nun. **"Musa Ateş"** başlığını taşıyan uzun bir şiir. Son iki dörtlüğü şöyle:

Grupta "birlik olmak" önerim dedi
Sünniler, Aleviler kardeştir dedi
"O'dur o" diye de bir şiir söyledi
Sonra da birliği kendi zedeledi.

Bir de baktık Gürkan'a bendegân olmuş
Onların bildirisine imza da koymuş
Meğer ki Musa Ateş kafasın bozmuş
O da Güven Gürkan'a şakşakçı olmuş
"Birlik" demiş ise de "birliği" bozmuş

Sayın Ateş, bu şiire çok kızdığını söylüyor. **"Nalbantoğlu"** diye başlayan 6 tane dörtlük döküp kendisine ağzının payını vermiş, son dörtlüğü şöyle:

Ateşle uğraşma ha, duman olursun
Değersiz malına alıcı bulamazsın
Hızlı koşma yorulur yolda kalırsın
Acıyıp da elinden tutanın olmaz..

Allah Şarık Tara'dan razı olsun. Bu son Arabistan seyahatinde kendisine rica ettim. Ayıp oluyor dedim. Bir milletvekili, çocuklarına iş bulamazsa, millete nasıl yardımcı olur.

Sayın Ateş acaba parti içi sorular sormamıza kızmış mı idi, yoksa bize de mi **"mesaj"** vermek istiyordu. Öyle ya, **"Ateş ile uğraşma ha, duman olursun.."** Ne demekti?

Doğrusu bu ya dokunulmazlığı olan bir kişi olarak Sayın Ateş **"dokunma yakarım"** mı diyordu yoksa.

TBMM'deki milletvekili **"makamı"**ndayız. İkide bir telefon çalıyor. Sayın Ateş **"toplantım var"** diyerek kısa kesiyor. Arada bir hademeler kapıyı çalıyor:

— Efendim, seçmenleriniz gelmiş. Görüşmek istiyorlar..

— Beklesinler, şimdi meşgulüm..

Sayın Ateş'in kapısını çalanlar da daha çok, iş isteyenler. **"Bari yardımı olabiliyor mu?"** Sayın Ateş çok dertli:

"Nerde efendim. Başkaca istekleri varsa elimden geleni yapıyorum. Ama iş yok. İş nerde. Bizim çocuklara bile bir iş bulamadım. Allah Şarık Tara'dan razı olsun. Bu son Arabistan seyahatinde kendisine rica ettim. Ayıp oluyor dedim. Bir milletvekili kendi öz çocuklarına iş bulamazsa millete nasıl yardımcı olur. Sayın Tara çok iyi bir insan. Cidde'deki şantiyelerinde iki oğlana da iş vereceğine söz verdi."

Sayın Ateş Türkiye'nin de dünyanın da **"geleceğini yine de aydınlık"** görüyor.

Sol, bir gün birleşecek ve Türkiye'de **"eline, diline, beline hâkim"** kuşaklar işbaşına gelecek. Ve haramın saltanatı son bulacak.

Millet olarak vekilimizin, Sayın Ateş'in bu masun isteğine saygı duymamak elde değil.

Kısa ve **"ayrıntısız"** bir biçimde vedalaşıyor ve Mekke'de başlayan bu kopuk sohbetimizi böylece düğümlüyoruz..

Bu ayın filmleri harika...

TV'de Sinema'nın nisan ayı çıkarması

ATİLLA DORSAY

TRT Televizyonu nisan ayında bir **'çıkartma'** yapıyor. Türk sinemasının en kötü örnekleri yine birbiri ardına ekranda geçit yaparken, 100 milyonların üstüne çıkmış yerli diziler bekleneni veremezken Amerika'dan nerdeyse kiloyla alınmış ucuz ve beyin yıkayıcı TV dizileri **'haftada 3 kez'** temposuyla küçük ekran başındaki geceleri doldururken, TV'de Yabancı Sinema, TV'nin hemen tek göz dolduran programı olmayı sürdürüyor. Özellikle bu ayın son kerte ilginç toplamı insanı kuşkuya düşürüyor: Acaba TRT, 15 nisanda başlayacağı bilinen İstanbul Sinema Günleri ile rekabete girişmek, en azından bu günlere olan ilgiyi azaltmak mı istedi diye. Sinema Günleri ile birlikte TV'de sinema'nınprogramları da, anlaşılan sinemaseverlere dolu ve zevkli bir nisan ayı geçirtecek...

Yarımşar yüzyıllık iki klasik

Nisan ayında, **Fevzi Tuna**'nın Türkiye'de **'burjuvazi'** üstüne yapılmış en iyi filmlerden ve son yılların en düzeyli **'aşk filmleri'**nden biri olan **"Seni Kalbime Gömdüm"**ün dışında dişe dokunur bir Türk filmi yok. Buna karşılık yabancı filmler gerçekten harika... Toplu bir ilk bakışta, öncelikle iki sinema klasiği aradan sıyrılıyor. Bunlardan ilki, 1932 yapımı **"Grand Hotel"**. **'Kadın yönetmeni'** diye anılan **Edmund Goulding**'in filmi, ünlü İsviçreli kadın yazar **Vicki Baum**'un bir romanından uyarlanmıştı ve bir otelde, birçok kişi arasında geçen ayrı öykülerin bir potada kaynaştırılması tarzının sinemadaki ilk örneğiydi. Bu ilginç filmde, **Greta Garbo, Wallace Beery, Joan Crawford** ve ünlü **Barrymore** kardeşlerden ikisi **John ve Lionel Barrymore** rol alıyorlar... Aynı yıldan kalma bir diğer klasik, Alman yönetmeni **Joseph Von Sternberg**'in **Marlene Dietrich**'i tanıttığı bir dizi filmin en ünlülerinden olan **"Şangay Ekspresi"**.. Düşsel bir Çin'de, isyan, ihtilal ve kıyım arasında ilerleyen bir trendeki duygusal bir ilişkiyi anlatan film, **Von Sternberg**'in benzersiz dekor ve çevre anlayışından, gizemli atmosferinden ve **Dietrich**'in sinemadaki en **'seksi'** çizimlerden biri olan kompozisyonundan gelen ve zamana alabildiğine direnmiş bir çekicilik içeriyor. Bu 2 filmi ne yapıp edip izleyelim...

Fellini'lerin (belki) en güzeli

Dünya Sineması saatinde (yani pazar günü geç vakit) gösterilecek ilginç filmlerden biri, **Federico Fellini**'nin ünlü **"Roma"**sı.. Bu yazı imzalı bir yazı olduğuna göre hemen belirteyim: **"Roma"**, tüm **Fellini** filmleri içinde benim en sevdiğim.. Bu filmde **Fellini,** tüm filmlerini yer yer zedeleyen aşırılıklardan sıyrılmış, bir kenti anlatırken bir sinema anlayışını da ölmezleştirmiş. Sinemadaki en **'Fellini kokan'** sahnelerden kimilerini içeriyor bu film: Yaz akşamları kemer altında yenen aile yemekleri, metro kazısında bulunan ve taze hava deyince silinip giden Roma freskleri, yağmur altında yaşanan bir pazar trafiği sıkışıklığı, geceleyin aydınlanmış Roma'da motosikletlerle yapılan bir gezi, vs.**"Fellini-Roma"**, yanılmıyorsak TV'de bu ay başlıyan bir girişimin, kimi önemli filmleri özgün dillerinde, Türkçe altyazıyla göstermek girişiminin de ilk örneği olacak. Sinemaseverlerin bu fırsatı kaçırmayacağı umulur...

Çağdaş klasikler

Bu klasiklerin yanı sıra, TRT'nin nisan için ilan ettiği filmlerin çoğunu çağdaş yapıtlar oluşturuyor. Bunların arasında şimdiden **"klasik"** statüsüne erişmiş olanları var. Hemen tüm filmlerini TV'de izlediğimiz müzikalin başarılı ismi **Vincente Minnelli**'nin Türkiye'de (ilan edildiği halde) oynatılmamış bir filmi, ayın programında: Türkçe anlamı, **"Berrak Bir Günde Geleceğe Bakış"** olarak çevrilebilecek **"On A Clear Day, You Can See Forever"**, **Barbra Streisand** ve **Yves Montand** gibi iki önemli oyuncu / şarkıcının başrollerini paylaştığı değişik bir **'duygusal-güldürü'** (1970 yapımı). **Şeref Madalyası**-Cross of Iron", ülkemizde iyi tanınan ve geçen yıl ölen ünlü bir Amerikan yönetmeninin, **Sam Peckinpah**'ın bizde de çok ilgi görmüş bir savaş filmi. (1977 yapımı) Peckinpah'ın ünlü **"Vahşi Belde**-The Wild Bunch" filmini aylar önce programına alan, ama

Joan Crawford "Grand Hotel"de Wallace Beery (solda) ve John Barrymore'la.

(olasılıkla içerdiği şiddet sahneleri nedeniyle) göstermeyen TRT, bu kez şiddeti **'savaşın bir gereği'** olarak yorumlarsa, bu ünlü savaş klasiğini de kesiksiz seyredebiliriz... Yine o yıllardan kalma ilginç bir bilim kurgu da TV'nin konuğu olacak: **"Hayal Şehir-**Logan's Run", daha önce TV'de bir dizi olarak izlediğimiz bir konunun **'pilot-filmi'. Michael Anderson**'un yönettiği ve **Michael York**'la Jenny Agutter'in başrollerini paylaştığı film, bilim kurgu meraklıları için gerçek bir şölen...

'Kızgın Boğa' ve şişman bir Robert de Niro...

2 önemli çağdaş yapıt: **Bob Rafelson**'un, 1981 yapımı **"Postacı Kapıyı İki Kere Çalar" James Cain**'in bu ünlü romanının kimbilir kaçıncı çevrimi. Ülkemizde oynadığında çok sevdiğimiz bu filmin TRT ekranlarına tümüyle gelebileceğinden kuşkuluyuz. Film, yoğun bir erotizm içeriyor çünkü.. **Jack Nicholson** ve **Jessica Lange**'in birinci sınıf oyunları bu filmin başlıca kozları arasında... **Martin Scorsese**'in aynı yıldan kalma **"Kızgın Boğa-**Raging Bull"u ise, bu özgün yönetmenin Amerikan toplumunu irdelemedeki önemli adımlarından biri.. 1940'ların dünya ağır siklet boks şampiyonu **Jake La Motta**'nın yaşamının anlatıldığı bu siyah-beyaz filmde, yaşayan oyuncuların belki en büyüğü **Robert de Niro**'nun tam 20 kilo alarak yarattığı eşsiz bir kompozisyon var. Mutlaka görülmesi gerekli bir film bu, aklınızda olsun...

'Merhaba Dünya' ve John Travolta

Ve işte çok yakın tarihlerde izlediğimiz bir çağdaş başyapıt daha. **Jerzy Kozinski**'den **Hal Ashby**'nin uyarladığı **"Merhaba Dünya-**Being There"... **Peter Sellers, Shirley Mc Laine** ve **Melvyn Douglas**'ın oyunlarını ve filmin Amerikan politik hayatına getirdiği keskin alayı tatmamış sinemasever var mı acaba? Böylece **"Merhaba Dünya"**da yeniden ve geniş bir kesimce değerlendirilecek ve kuşkusuz video sahibi olan **'mutlu azınlığımız'**ın arşivine katılacak... Yine yakın yıllarda sinemalarımızda izlenen **"Şehir Kovboyu", James Bridges**'in Amerikan taşrasına hüzünlü bir bakış fırlattığı ilginç bir yapım. Bu film sayesinde **John Travolta** da ilk kez küçük ekranımızda **'arzı endam'** edecek...

'Peter Sellers sonrası' Pembe Panter'ler...

Bunun dışındaki filmler daha az önemli. **"Oliver'in Hikâyesi"**, TV'de de izlediğimiz ünlü **"Aşk Hikâyesi-**Love Story" filminin **'mendil ıslatan'** bir devamı: Oliver, yıllar sonra yeni bir aşkla nasıl teselli buldu? Yeni aşk ise, güzeller güzeli **Candice Bergen... "Zengin ve Ünlü"**, bu filmiyle **'dünyanın en yaşlı yönetmeni'** unvanını kazanan **George Cukor**'un tam 82 yaşında çevirdiği son filmi.. **(Cukor,** hemen sonra öldü). Ama filmi görünce, özellikle kimi seks bölümlerini izleyince, **Cukor**'un bunu 82 yaşında çektiğine inanmak kolay değil! Yine iki güzeller güzeli var bu filmde: Bir kez daha **Candice Bergen** ve **Jacqueline Bisset**... Liste, iki de **'Pembe Panter'** filmi ilan ediyor. Bunlar, anladığımız kadarıyla özgün filmler değil, **Blake Edwards**'ın **Peter Sellers**'in ölümünden sonra, eski filmlerden kullanılmamış, ama arşivlerde saklanmış kimi parçaları bir araya getirerek yaptığı bir tür **'derleme filmi'** örnekleri. **'Pembe Panter'in Kuyruğu'** ve **'Pembe Panter'in Laneti'**ni bu açıdan, kendine özgü nadir örnekler olarak ve belli bir hoşgörüyle izlemek gerekiyor...

Marlene Dietrich "Şanghay Ekspresi"nde

Michael York "Hayal Şehir"de

MALUM GENÇLİK YILI YA!

Son yıllarda Fransız siyasi yaşamının en dikkatli izleyicisi, ünlü şarkıcı ve aktör **Yves Montand.** Üstelik **Montand,** zaman zaman yaptığı çıkışlarla kısa süre öncesine kadar ülkeyi yöneten komünist-sosyalist koalisyonun iç ve dış politikasına yönelik eleştirileriyle dikkati çekiyordu. Ancak sanatçı, bir yıldan bu yana suskunluğu yeğlemiş ve kendini politika sahnesinin bir parça dışına çekmişti.

Montand, bir yıl süren suskunluğunu 22 Mart 1985 tarihli **"Paris-Match"** dergisi muhabiriyle yaptığı görüşmede bozdu. Ve gazeteci **Emile Malet** ile yaptığı bu görüşmede, ülke özgürlüklerinin en büyük güvencesi saydığı Avrupa Savunma Sistemi'ne uzun uzun değindi. **Kafka**'nın **"Şato"**'sundaki kahramanı gibi, **Montand** da iyiden iyiye **"insanoğlunun cennet haline getirmek istediği devletin hep cehenneme dönüştüğüne"** inanmıştı. Bu yüzden de, konuşmasında hep **"belli bir sol romantizmin tehlikeleri"** üzerinde durdu. **Montand**'ın siyasi programı şöyle özetlenebiliyor: **"Fransa'ya uygun akılcı bir demokrasi ve Sovyet yayılmacılığına karşı birleşmiş bir Avrupa savunması içinde önemli bir yer."**

— Görüşmemizi noktalarken, Çernenko'nun Moskova'da öldüğü haberi geldi. Bu habere nasıl bir tepki gösteriyorsunuz?

MONTAND — Ruslara ve herkese Moskova'da bir Prag baharının başlamasını dilerim. Ama Sovyetler Birliği'nde son 50 yıl içinde olup bitenler beni daha kuşkucu, her zamankinden daha dikkatli olmaya itiyor.

— Ne demek istediğinizi daha açık ortaya koyabilir misiniz?

MONTAND — Bugün dünyanın içinde bulunduğu durumu ne abartmak, ne de duruma gözlerimizi kapatmak gerek. Fransızlara ve Avrupalılara durumu olduğu gibi anlatmamız gerekiyor.

— Yani...

Açık seçik görmek

MONTAND — Yani, Avrupa bir savunma sistemine oturtulmazsa, ayakta duramaz. Tabii eğer geç kalınmadıysa...

— Bu kötümser sözlerle nereye varmak istiyorsunuz?

MONTAND — Buna kötümserlik değil, her şeyi açık seçik görmek demek daha doğru. Polonya'daki sıkıyönetimin ertesinde Fransızların çoğunun tepkisine dikkat edersek, doğrusu akıllar karışıyor... 14 Aralık 1981 günü Montparnasse Gan'ndaydım. Solcu, Troçkist, Maocu gruplar vardı... **"Enternasyonal"**'i söylüyorlardı..., ve bu beni ürpertiyordu... Çünkü, diyordum kendi kendime, Gdansk emekçileri ve Silezya madencileri bugün **"Enternasyonal"**'in söylendiğini işitseler, korkunç olurdu... Aynı zamanda, bu iyi niyet dolu gençler, Fransız bayrağının ardında yürüyen kadınlarla erkekleri gösteriye katmak istemiyorlardı. Söz konusu kişiler, muhalefetteki partilerdendiler ve çoğu, örneğin Alman işgali yıllarında direniş hareketi içinde yer almışlardı. Ve bu gençler, onları düşman olarak görüyorlardı. Bu durumdan çıkan sonuç ne: İster Fransız bayrağı ardında yürüsünler, ister **"Enternasyonal"**'i söylesinler, kim aldırıyor Gdansk emekçilerine ya da Silezya madencilerine? Aşırı solcular, emekçilerin savaşımına ortak olmak istediklerini söylüyorlar, ama aslında emekçileri yazgılarıyla baş başa bırakıyorlar. Ve Polonya'ya, Batı'da çok daha kolay olan ütopik ya da Üçüncü Dünyacı savaşımları yeğliyorlar. Polonya olayları içinse, **"gebersinler,"** demek oluyor bu. Sabah, yatağımda düşündüm: Bugün **"sosyalist"** olduğunu söyleyen ABD'li bazı aydınlara, ABD'deki kalelerinde sımsıcak oturirken Fransa'daki emekçilerin başlarının belada olduğunu söylerseniz, şu karşılığı alırsınız: **"Canları cehenneme!"** Çünkü kendi sorunları vardır, yaşanacak kendi hayatları vardır. Büyük bir olasılıkla da korunması gereken ütopyaları...

Temel Fransa ve Almanya

— Kendi kendini savunması gereken bu Avrupa, nasıl edip de başaracak o işi?

MONTAND — Böyle bir savunmayı gerçekleştirmek için iki ülkenin önemi büyük: Fransa ve Almanya. Tabii Avrupa, aynı zamanda İspanyollar, Portekizliler, İtalyanlar, Avusturyalılar, İngilizler ve İskandinavlar da demek. Ama kıtanın coğrafi konumu, bu savunmanın temelini Federal Almanya ve Fransa'ya yaslıyor.

— Bütün olup bitenlerden sonra Federal Almanya'yı böyle bir savunma sistemine katmak nasıl?

MONTAND — ...Üç-beş kişi gamalı haçla Münih ya da Frankfurt'ta sokağa döküldü mü, solun ileri gelenleri Nazizmin hortladığını haykırıyorlar. Oysa, bazı şeyleri yaşamış olan bizim kuşağı bir yana bırakırsanız, 25-30 yaşındaki gençleri nasıl düşman olarak görürsünüz. İkinci Dünya Savaşı'nı ve Hitler dönemini yaşamamış olan o gençleri...

— Yani bir sünger mi çekmeli?

MONTAND — Beni anlamıyorsunuz. Ben ne Alman Nazilerini bağışlama yanlısıyım, ne de aynı yöntemlere başvuran Kampuçya gibi ülkelerdeki Nazileri. Bu başka, benim söylediklerim başka...

— Peki, Avrupa'yı bekleyen tehlike nasıl durdurulacak?

MONTAND — En başta Sovyetler'e **"hayır!"** demekle. **François Mitterrand** da bunu yapabilecek ender Avrupalı devlet başkanlarından biri. Hem de Sovyet düşmanlığı yapmaksızın. Durumu onlara açık ve seçik göstererek. Şu Avrupa kıtasına çevirdiğiniz füzeler ABD'ye değil, bize yöneliktir. Onları değil Avrupa'yı yok eder, diyerek. Avrupa'ya 9 bin nükleer başlık yönelik olduğunu, hele bizde de topu topu bunlardan 360 tane olduğunu anımsarsanız...

Saldıracak gücümüz yok

Bu durumda Ruslara şöyle demekten başka çaremiz kalmıyor: **"Bakın, biz size saldıracak filan değiliz. Omuzlarımızda bu güç yok bir kere. Ama biz kendimizi savunmak isteriz, savunabiliriz de. O zaman da bizi Sovyet düşmanlığıyla suçlamayın. Unutmayın ki, Avrupa'nın ovalarına 50 bin tankı siz dizdiniz... Bu tanklar tüm ordularımızı 48 saatte yok eder. Üstelik nükleer silah kullanmayacağımızı da biliyorsunuz, çünkü bunu yapmaya kalkışacak olan büyük bir ahlaki sorumluluk karşısında kalacaktır."** Nükleer silahların kullanılmadığı bir savaşta, çoğu Almanya topraklarında bulunan 350 bin ABD askeri 48 saati bulmadan silinip süpürülür, Sovyet orduları Ren kıyılarına ulaşır. O zaman da, **"Sovyetler olsun olmasın, ben sakin bir köşede yaşayayım da gerisi vız gelir,"** demek çözüm değildir. Birçok ülkede olanı biteni gördük. Onlar geldiler mi siz bitiyorsunuz. Bitkiye dönüşüyorsunuz. Siz isterseniz bitkisel yaşamı seçin, bu en doğal hakkınızdır. Ama benim en doğal hakkım da, savaşabiliyorsam savaşmaktır. Savaşmak derken, makineli tüfeği alıp değil, **"hayır"** demek kararlılığını ve iradesini göstermekten söz ediyorum. Hayır demek için de güçlü olmam gerekir. Ve daha önemlisi, daha çelişik görüneni, bu gücün geliştikçe sanayimizin, ekonomimizin gelişmesine de katkıda bulunması. Pentagon olduğu için Silicon Vallery var. Bunu nasıl anlatmalı? Biz Fransa'da tartışma üstüne tartışma başlatıyoruz, Japonlar ise bilgisayar üstüne bilgisayar yapıyor. ABD ve SSCB de uzayı fethe hazırlanıyor.

40 yıl süren savaş

— Biz başkalarının savaşını tartışırken...

27 OCAK 1984 — PARASIZ EK

MONTAND ORTALIĞI KARIŞTIRDI

3 İktidarda inat, parlamento dışında asim
4 SODEP Kongreleri: Mizah ve bilimin ışığı
5 ANAP örgütlerinin istekleri - Seçim öncesi dedikodular
6 İyilik meleği Başbakan - Eleştirilere kızan Başbakan
7 MDP'ye hayat suyu - HP/İzmir
8 Muhafazakâr Parti: Milliyet mukaddesat
9 ASALA eyleminde yüzü, elleri yanan gazeteci anlatıyor
11 İzak Şamir'in Nazilere işbirliği önerisi
13 KAPAK KONUSU Yves Montand'dan sola yaylım ateşi
15 Anket Defteri: İndira Gandi
16 Nijerya'ya demokrasi "fazla" mıydı?

Yves Montand, İtalya'dan Fransa'nın güneyindeki Marsilya kentine göçen bir ailenin çocuğudur. Dok işçiliği yaparak hayatını kazandı. Bu arada düzenlenen bir şarkı yarışmasında Fransızcaya uyarlanmış kovboy şarkıları söyleyerek dikkati çekti. Kentin en büyük müzikholü Alcazar'da sahneye çıktı.

Asıl ününü ve kişiliğini Paris'e yerleşip büyük şarkıcı Edith Piaf'la yaşamaya başladıktan sonra buldu. Sinema sanatçısı Simone Signoret ile evli olan Montand, özellikle son yıllarda çevirdiği "Savaş Bitti", "Z", "İtiraf", "Ateş Çemberi", "Büyük Soytarı", "Sen ve Ben", "Sıkıyönetim", "Vincent, François, Paul ve Diğerleri" filmleriyle beğenildi. Karısıyla birlikte hep solda olan sanatçı, son yıllarda sosyalist - komünist koalisyonu eleştirerek ve siyasette belli bir ağırlık kazanarak dikkati çekiyor.

Yves Montand, bir yıl sonra politik

Pentagon olduğu için

MONTAND — 25 nisan günü Üçüncü Kanal'da, **Jean-Claude Guillebaud**'nun **"Karşımızdaki Savaş"** programına çıkacak ve bu durumu ortaya koyacağız. 40 yıl barış içinde yaşadığımızı anlatacağız.

1945'ten bu yana Avrupa'nın zenginleştiğini, hiçbir bombardıman yaşamadığını ortaya koyacağız. Oysa Birleşmiş Milletler'in son raporuna göre, aynı dönemde dünyanın başka köşelerinde 160 silahlı çatışma olmuş, 21 milyon insan ölmüş. Ve biz rahat rahat yaşamayı sürdürüyoruz. Sağcı, solcu, merkezci olma özgürlüğüne sahibiz. Özgürce oy verebiliriz. Demokrasi yürümekte. Sabahın altısında kapımız çalındı mı, gelen genellikle polis değil, sütçü. Savaşlara da alıştık. Ama başkalarının savaşlarına. Kahvaltıda bu savaşlar önümüze geliyor, önce öfkelenip sövüyoruz. Sonra unutup gidiyoruz. Sömürgeci savaşlardan sonra askerliğe de düşman kesildik... Ve **"caydırıcı gücümüz"** 1940'ların Majino Hattı kadar eksik ve geri kaldı. **"Star-Wars"**'la bu gücümüz geçersiz kaldı.

— Star-Wars nedir?

MONTAND — Sen havalanıyorsun, karşıdan ben havalanıyorum. Sen silaha sarıldığın an ben de sarılıyorum. Öyle bir noktaya gelindi ki, senin atacağın kurşunu benim silahımdan çıkan kurşunla durdurabiliyorum... Bu durumda Avrupa çıplak bir çocuk gibi kalıyor...

— Fransa da tabii...

MONTAND — Tabii. Ve bizi ne **Saharov** ilgilendiriyor, ne Polonya'da olup bitenler. En fazla, bu kadarı da iğrenç, deyip geçiyoruz. Afganistan'a gelince, Fransızların çoğu için o ülkede yaşayanlar Arap... pardon, Müslüman. Ve biz Müslümanlarla ilgilenmiyoruz. Sanki tıkınmak, sevişmek ve televizyon seyretmekten başka yapacak şeyimiz kalmamış. Ben de bu işleri yaparım. Severek yaparım üstelik. Ama başka şeylere gözlerimi kapatmam.

Belli bir sağın desteği

— Başkan Mitterrand'ın Komünist Partisi'yle koalisyona gitmesi, bu partiyi zayıflatma amacını mı güdüyordu size?

MONTAND — Bence öyle. Parti ileri gelenlerinin tepesine yağdırdığı küfürler bunun doğruluğunu gösteriyor. **Mitterrand,** oyunu kuralına göre oynadı ve seçimi sosyalistlere kazandırmak için kişisel düşmanlıklarını susturdu. Bir tek yerde yanlış yaptı: **Stalinci** bakanları kabinesine almakla. Bunu taktik nedenlerle, bellerini

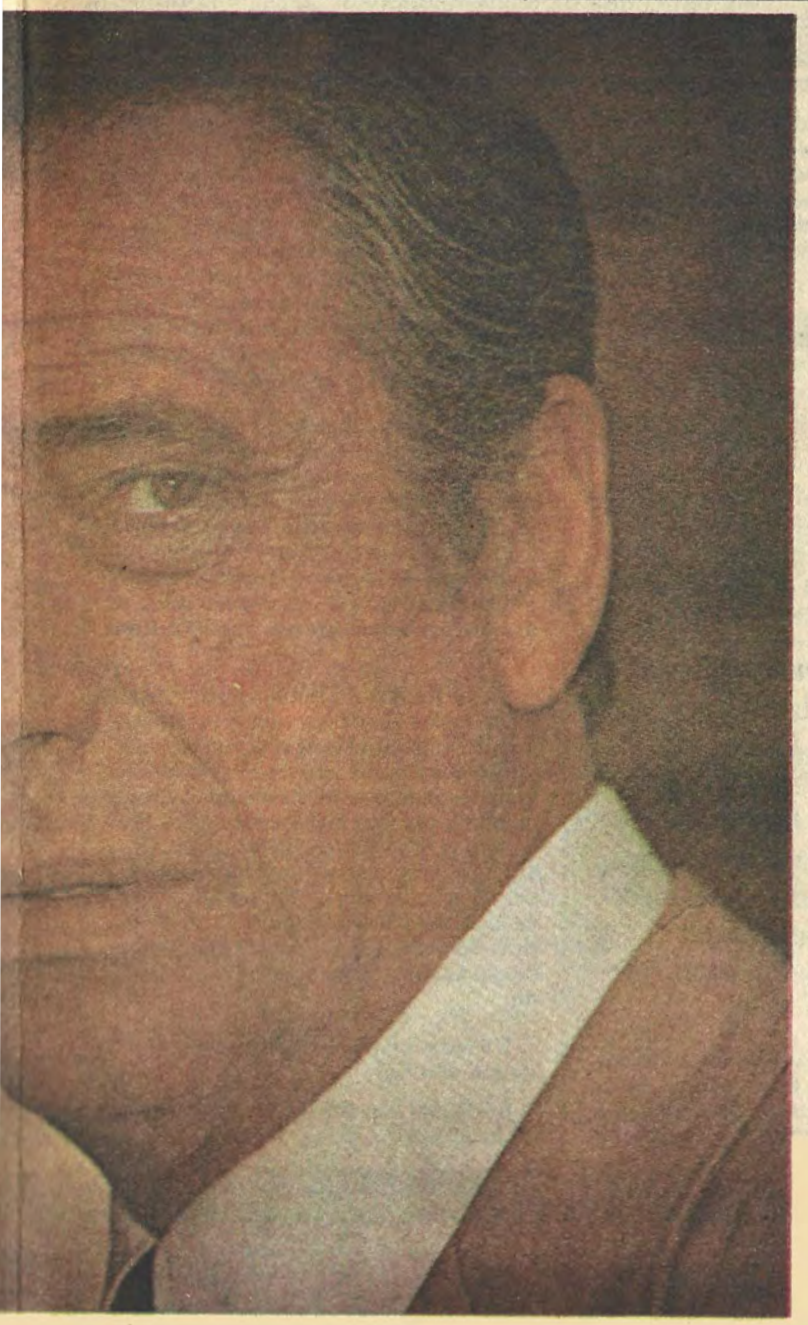

:a konuştu: "Avrupa'yı korumalıyız"

n Silicon Valley var

kırmak için tasarladığı düşünülebilir. Ama aynı şeyin görüldüğü ülkelerde, **Stalincilerin** sosyalistlere rahatça ülkeyi yönetme fırsatı vermediklerini bilmeliydi. Bu nedenle de, yapıcı ve olumlu sağla bağını kopardı. Bugün gerçekten yapıcı bir politika izlemeye çalışıyor, ama söz konusu sağın desteğini alamıyor.

— Peki, siz bu hükümetten yana mısınız, değil misiniz?

MONTAND — 1970 öncesinin bolluğuna dönüş olanaksız. Ama işsizliğin büyümesini önlemek, sonra oranını düşürmek, ekonomiye de yapay olmayan bir kırbaç vurulmasını sağlamak istiyorsak, işbaşındaki hükümeti desteklememiz gerekiyor. Sonra sıra geliyor, bu yola kararlılıkla girip giremeyeceklerine. Ancak bir süre daha bekleyip bu yola girmediklerini görürsek, o zaman da liberallerle tutucuların ekonomiyi yeniden ele almalarına fırsat vermeliyiz.

— Yani 1986'da liberallerin zafer kazanmasını mı diliyorsunuz?

MONTAND — Benim dileğim, **Mitterrand'**ın başkan olarak kalması, muhalefetin iktidara gelmesi ve ekonomiyi ele geçirmesi. Bence Fransa için ideal olan budur.

— Sağ iktidara gelirse, sosyalistlerin başlattığı reformları geriye döndürmez mi?

MONTAND— İktidara gelmelerini dilerken, yasal bir biçimde iktidara gelmelerini istediğimi belirtiyorum tabii. Seçimle yani. Bizim liberaller ya da tutucular **Pinochet** değil ki. Seçimi yitirince iktidarda kalmak için orduya yaslanmayı düşünmediler bile... Üstelik **Barre, Giscard, Chirac** gibi muhalefet liderlerini TV'de dinledim. Hiçbiri beşinci ücretli hafta iznini kaldıracağını söylemedi, yasaları değiştireceğini öne sürmedi...

— Ya sağın peşinden Le Pen gibi bir aşırı sağcı gündeme gelirse...

MONTAND — Onunla hiçbir noktada anlaşmasam bile, konuşmaya hakkı olduğunu savunuyorum. **Le Pen,** insanların hoşnutsuzluğuna bel bağlıyor, işsizliğin çözümünü de yabancı işçileri kovmakta buluyor. Ben bunu yutmam... Başkalarının da yutacağını sanmıyorum.

— Simone Signoret'nin sizden daha solda olduğu söyleniyor. Doğru mu bu?

MONTAND — Simone söylediklerimin tümüne katılır. Ama ben bunları **"Paris-Match"** muhabiriyle konuştuğumda dudak büzer. Bence bunlar kötü alışkanlıklar. **"Efendim, 'Paris-Match' gibi bir dergiye olur mu?"** gibisinden. Ama benden daha solda değildir, ancak duygusal bir biçimde romantiktir diyebiliriz. Bunu da açıkça söyleyecek kadar namusludur. Özetle, namuslu ve ödün vermez bir yapıya sahiptir. Bu romantizm ve bu ödün vermez tavrı, **"Paris-Match"** dergisinden uzak durmasına yol açar. Bu onun hakkıdır. Ama neden böyle davrandığını sorsanız, karşılığı yoktur. Kişisel bir tavır, diyelim.

Bu politika değil mi?

— Politika yapmayı düşündünüz de yarı yolda mı bıraktınız bu işi?

MONTAND — Sizinle konuşurken politika yapmıyor muyum?

— Bir tanık olarak mı?

MONTAND — Evet ve hiçbir partiye bağlanmaksızın. Özerkliğimi koruyarak. Bu sefer de olduğu gibi, görüşümü soranlara inandığım şeyleri söylüyorum.

— Politikayla uğraşan tek aktör de değilsiniz ama. Coluche var, Piccoli var, Serge Lama, Alain Delon, Thierry le Luron... Guy Bedos var Fransa'da aynı çizgiyi izleyen. Sizin davranışınız onlarınkiyle uyuşuyor mu?

MONTAND — Bunun karşılığını vermek herhalde bana düşmez. 1945'ten bu yana nasıl yaşadığımı bilen siz gazetecilerin işi olmalıdır bu sorunun karşılığını bulmak. Ben yalnızca, tavrımın **"oportünist"** olmadığını söylemekle yetineceğim. **Françoise Griuod, "Le Nouvel Observateur"** dergisinde, **"Montand siyasetle ilgili olarak konuşmaya başladığında bu işi kendiliğinden yapmadı ki. Sorular sordular, yanıt verdi"** diyordu. Böylece de, **Montand'**ın politikaya soyunduğunu öne sürenlere hak ettikleri karşılığı vermiş oluyordu. Ama **"Les Feuilles Mortes"** şarkısını söyleyen Sosyalist Parti lideri **Lionel Jospin'**i **"çatlak zurna gibi sesi olduğu, ya da politikadan söz eden bir şarkıcı gibi davrandığı için şarkı söylememesi gerektiğini"** öne sürdüğünde ayıp ediyordu. İşte size anlatmaya çalıştığım ırkçılık türü bu.

Birilerince kurcalanan terorizm

— Marks and Spencer dükkânına bomba atılıyor, General Audran öldürülüyor, terorizm yeniden su yüzüne çıkıyor. Bunun nedeni toplumumuzun kişilere yeterince coşturucu gelmeyişi mi?

MONTAND — Hayır. Terorizm birileri tarafından kurcalanan bir savaş biçimidir. Terörist gruplar **Kaddafi** gibi liderler tarafından kullanılırlar. Bazılarına da, elimde yeterli kanıt yok, ama KGB yardım eder. Birçok yerde bu yazıldı, Moskova da yalanlamadı. Ben terorizmin her türlüsüne karşıyım... Bu insanların halk için, işçiler için, köylüler için savaştıkları yalan. İlk gözden çıkardıkları sözünü ettiğimiz kişiler çünkü.

— Sizdini, politikada yalın açıklamalarla yetinmek için çok kültürlü olmak gerek, diyen.

MONTAND— Evet ama bu benim değil, André Siegfried'in sözü. Ben ondan alıntı yapmakla yetindim.

— Ya şarkıda?

MONTAND — Sahneye gelen genç kuşakların yerinde olsam, aynen onların yaptıklarını yapardım. Gerçekten olumlu, müthiş, yetenekli öncüleri var. Gerek müzikteki arayışları ve gerekse şarkı söyleme biçimleriyle. Bu alanda en büyük usta saydığım **Serge Gainsbourg'**u düşünüyorum önce. Onun ardından **Chédid, Jonasz, Charlélie Couture, Berger** geliyor. Anglosakson müziğinden çok akıllıca esinleniyorlar. Kendi kişiliklerini koruyarak. En büyüklerinden biri de **Claude Nougaro.** Sonra **Daniel Balavoine** var.

— Ya salt şarkıcılar arasında.

MONTAND— Bana göre en iyileri **Julien Clerc** ve **Renaud.** Gerçekten müzikhol çizgisinde ikisi de. Vazgeçilmez **Barbara, Nicoletta,** yürekli **Dalida, Sylvie Vartan, France Gall, Hallyday, Nichel Sardou** gibileri de unutulmamalı.

— Ya siz? Eskilerden yana mısınız?

MONTAND— Hem hayır, hem evet. Genç kuşakların dışındayım diyelim. Ne **Piaf,** ne **Brassens,** ne **Brel,** ne **Ferré** rock söylemediklerinden, kendi çizgilerinde, kendi üsluplarında kaldılar. Böylesi daha da iyi oldu. Bizim kuşağın büyüklerinin sahne oyunlarına gereksinimleri yoktu. Kendi kişilikleriyle ortaya çıkıyorlardı ve bu yetiyordu. **Brel** geliyordu, **Maurice Chevalier, Piaf, Aznavour, Bécaud** geliyordu ve beğeniliyordu. Bugün mesleğe yeniden başlasam aynı şekilde davranırım.

Rock hayranı

— Rock müziğini seviyor musunuz?

MONTAND— Hem de nasıl. Bunu söylerken gençlerin uyuzunu kaşımak istediğim sanılmasın. Ben gençliği, gençliğin sevdiği bu müziği, aşırılığı, cömertliği, acemiliğiyle seviyorum. Ama her zaman da gençlikten yana olmayabiliyorum tabii.. Evet, rock dev bir araç. Tüm sınırları deviriyor. Herkesi birbirine yaklaştıran gerçek bir evrensellik. Aynı dili konuşmak gerekli değil, müzik yetiyor kitleleri yakınlaştırmaya. Tek itirazım, bu dev gücün güncel gerçekten şimdilik kopuk oluşu. Rock dinleyen gençliğin tek siyasal eylemi, yaşından gelen bir tür ırkçılık. 15'lik yeni yetme 30'luk, 40'lık birini **"moruk"** olmakla suçluyor. Oysa ben, hep gerçek gençleri dinlemeyi sevmiş, yeğlemişimdir. Bu gerçek gençlerin adı da **Picasso'**ydu, **Jacques Prévert'**di, hatalarıyla da olsa **Sartre'**dı.

— Müzikhole döneceğiniz söyleniyor?

MONTAND — Hiç dışına çıkmadım ki. 1982'de başladığım dünya turnesini tamamlayacağım. Cezayir, Lizbon, Madrid, Barcelona, Milano, Roma, Viyana, Münih, Berlin, Londra, Oslo, Kopenhag, Stokholm, Helsinki, Atina ve Tel Aviv'de söyleyeceğim. Son olarak da New York'ta Metropolitan Opera'da 7 konser vereceğim. Daha sonra ABD'de büyük bir turne yapacak, turnemi Broadway tiyatrolarından birinde vereceğim konserlerle noktalayacağım.

Yaşın getirdiği çöküntü

— Bu turne ne zaman?

MONTAND — 1986 yılında. Daha önce **Claude Berri'**yle bir film var. **Marcel Pangol'**un **"L'eaus des Collines-Tepelerin Suyu"** adlı kitabını uyarlayacağız. **Pagnol'u, Picasso, Prévert, Braque** gibi ünlülerle birlikte tanıdım. **"Jean de Florette"** ve **"La Vengeance-İntikam"** adlı iki bölümlük bir film de ardından gelecek. Bunda rol arkadaşım **Gérard Depardieu.** Fazla değişmem gerekmiyor, bıyık bırakmak dışında. Bunu da seviyorum.

— Yaşlı görünmeyi de mi?

MONTAND — Evet. Bilinçli bir biçimde, kadın da olsanız erkek de, yaşın getirdiği çöküntüleri frenlemeye çalışıyorsunuz. Kendinizi en iyi görünüşünüzle ortaya koymaya çalışıyorsunuz. Ben tersine karar verene kadar epey zaman geçti. Ama fiziksel biçimde var olmayacak bir kimlikte ayak diremek benim için, kişisel dengem için hiç iyi değildi.

— Ya turneden sonra ne var?

MONTAND — Milan Kundera'nın eşsiz romanı **"Veda Oyunu"**nun uyarlamasında oynayacağım. Bir de, **Costa Gavras** ve **Jorge Semprun'**la film tasarısı var.

— Semprun ya da Gavras dostlarınız eşliğinde oynayacağınıza, karınız Simone Signoret gibi kaleme sarılmayı yeğlemez miydiniz?

MONTAND — Bunu hemen yapacağımı sanmıyorum. Belki daha sonra da çok geç olacak, bunayıp kalacağım... **Simone** hep yazmak isterdi. Bunu itiraf etmek istemiyordu, ama ben biliyordum. Yazar olduysa bunun sorumluluğu biraz da bende.

(Kültür Servisi)

TBMM tutanaklarından

13 MART 1985

TBMM Tutanaklarından'da bu hafta Halkçı Parti Trabzon Milletvekili Mehmet Kara var. Kara, sıkıyönetim uygulamasının uzatılıp uzatılmamasıyla ilgili görüşlerini, anarşi ve terörün "nasıl önleneceğini" şöyle anlatıyor:

Demokrasinin geleceği bakımından kaçınılmaz olan sıçrayış...

MEHMET KARA (Trabzon) — **Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; şu anda Meclisimizde, 5 yıldan beri ülkede uygulanmakta olan sıkıyönetim konusu görüşülmektedir. Bunun bütün yükü Silahlı Kuvvetler'in üzerindedir. O halde, şahsen arzu ederdim ki, dış siyasetimizle birlikte Genelkurmayınızca Meclisimize gizli, gizlilik dereceli dıştan gelebilecek tehlikeler konulu bilgi verildikten sonra sıkıyönetim görüşmeleri yapılsın. Böylece sıkıyönetimin Silahlı Kuvvetler'in imkân ve kabiliyetleri üzerinde ne gibi menfi tesirleri olduğunu öğrenir ve o zaman konuşulanların haklılığı daha da meydana çıkar ve neticeye varacak kararlara daha kolay ve daha sağlıklı ulaşabilirdik.**

Devletin ve demokrasinin devamlılığı için, zaman zaman genel, zaman zaman da yerel sıkıyönetimler ilan edilerek uygulanmıştır. Bugüne kadar bütün anayasalarda yerini bulan bu kurum, Silahlı Kuvvetler tarafından İç Hizmet Kanunu'nda da belirtildiği gibi, devleti ve cumhuriyeti koruma ve kollama görevi ile bağdaştırarak ifa edilmiştir. Hiç şüphesiz ki, devletin ve milletin güvenliği tehlikeye düştüğünde ve emniyet kuvvetlerinin gücü kâfi gelmediğinde, bir anayasal zorunluluk olarak sıkıyönetim tatbikatına geçmek, Silahlı Kuvvetler'in kaçınılmaz görevlerindendir.

Silahlı Kuvvetlerimiz, büyük bir olgunlukla geçmiş idarecilerin büyük kusur ve hatalarından doğan ve sıkıyönetimi gerektiren durumlarda idareyi ele almış, olayların normale dönmesiyle kışlasına dönmeyi başarmıştır. Yine, Silahlı Kuvvetlerimiz, 12 Eylül badiresinden sonra, aynı yolu izlemiş ve demokrasiye ışık yakmıştır. Yüce milletimiz de takdir hakkını kullanarak, özlediği ve kendine özgü demokrasi anlayışı içinde yüce parlamentoyu teşekkül et-

Sıkıyönetimin bulunduğu yerde hak ve özgürlükler yoktur diyemezsek bile, çok sınırlı ve kısıtlıdır diyebiliriz. Bu da demokrasi anlayışı ile bağdaşmaz. O halde bu duvarı da aşmak demokrasinin geleceği bakımından da kaçınılmazdır.

tirmiş, bütün kurumlarıyla demokrasiyi işletin diyerek görevi bizlere devretmiştir. Biz ise, 1,5 yıla yakın süredir uzun zamandan beri Silahlı Kuvvetler'i ciddi şekilde meşgul eden sıkıyönetimi kaldırmak için ciddi bir gayret içinde değiliz.

Sayın milletvekilleri, yurdumuzu çevreleyen komşularımıza şöyle bir göz atalım. Kuzeyde, asırlardır emelleri belli büyük komşumuz, Batıda Yunan palikaryasının şımarık ve tırmandırıcı davranışları, güneyde Yunanistan'la ilişkili Kıbrıs sorunu ve Suriye'nin kendini beğenmiş tutum ve davranışları; doğu ve güneydoğuda harbin neticeleri dikkate alındığında, Silahlı Kuvvetler'i iç asayişin temini ile meşgul etmek, asıl görevi olan dıştan gelecek tehlikelere karşı üstleneceği vatanın savunulması görevine ciddi engel teşkil etmektedir. Buna, ülkenin stratejik konumu ve jeopolitik durumu eklenince, tehlikenin boyutları daha da artmaktadır.

Sayın milletvekilleri, şimdi de sıkıyönetime bir başka yönüyle bakalım:

Sıkıyönetimin bulunduğu yerde hak ve özgürlükler yoktur diyemezsek bile, çok sınırlı ve kısıtlıdır diyebiliriz. Bu da demok-

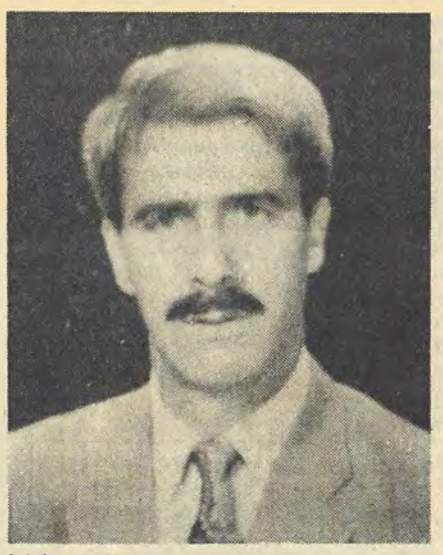

Mehmet Kara

rasi anlayışı ile bağdaşmaz. O halde bu duvarı da aşmak, demokrasinin geleceği bakımından da kaçınılmazdır. Sendikalar, olağan kanunlarla susturulmuş, üniversitelerde YÖK baskısı, partilerde antidemokratik uygulamalar bunun bir başka yönü.

Sayın milletvekilleri, zamanın şartlarına ve idarenin özelliğine göre, Silahlı Kuvvetler'e meclislerce olağan yetkiler doğru ya da yanlış olarak verilmiş olabilir. İşte olağan ve antidemokratik olan bu yetkileri demokrasi adına bu Meclis kısmasını veya kaldırmasını bilmelidir. Aksi takdirde sıkıyönetim şeklen kalksa bile, etkisi aynen devam edecektir. Bu da millet iradesiyle gelenlerin millet iradesine sıkıyönetim koyması olur ki, bu değil demokrasi ile idare edilen ülkelerde, lugatında demokrasi sözcüğü olan memleketlerde bile görülmeyen bir idare şekli olur. İşte bu yetkiler sebebiyledir ki, sıkıyönetim ve komutanları eleştirilmekte ve yıpratılarak milletten koparılmaktadır. İşte bu yetkiler sebebiyledir ki, sayısız kişi hapishanelerde geleceğini düşünmektedir. İşte bu yetkiler sebebiyledir ki, kendilerine hiçbir yasal hak tanınmadan savunmaları ile alınmadan binlerce aile bölünerek sürgünlerde ayrı ayrı yaşamaya mahkûm edilmişlerdir. Bu yetkiler sebebiyledir ki, on binlerce kişi, kendilerine adaletin bütün kapıları kapatılarak, görevlerinden alınmışlardır. İşte bu yetkiler sebebiyledir ki, binlerce kişinin özlük haklarına, kazanılmış haklarına çizgi çekilmiştir.

Bütün bunlar, devlet için devletçe yaratılmış, suç unsuru haline getirilmişlerdir. Bunları söylerken, devletin temeline dinamit koyan hainlerin, vatanın bütünlüğünü tehlikeye sokan bedbahtların, aşırı ideolojik fikirlerinin esiri olarak milleti acımasızca öldürenlerin müdafii değiliz. Ancak, kurunun yanında yanan yaşların, hiçbir hakkı neden yokken bütün hak ve hukuku alınan mazlumların müdafii olmak durumundayız.

Sayın milletvekilleri, Silahlı Kuvvetler'i kışlaya döndürmek için de bazı sebeplerin ortadan kaldırılması gerekir.

Sayın Başbakan'ın devamlı olarak ifade ettiği bir sözü vardır: "Anarşinin kö-

Hiçbir kurum ve siyasi düşüncenin üzerinde Damokles'in kılıcı olmayan silahlı kuvvetler huzur içinde kışlasına çekilerek, top tüfek gölgesinde demokrasi imajı Türk ve dünya kamuoyunun kafasından silinmelidir.

keni ekonomiktir." Ancak, bir sebep olarak bilinen ekonomi, bugüne kadar alınan tedbirlerle iyileştirilememiş, aksine bataklık daha da batak hale gelmiştir. Fiyat artışları, memur, işçi ücretlerinin yetersizliği, işsizlik, anarşiye başka boyutlar kazandırmış, sinmiş olan anarşinin hortlamasına uygun bir ortam yaratmıştır. Emniyet ve asayiş kuvvetleri dediğimiz polis ve jandarmanın, mevcut olan kaynakları azami kullanılarak, miktar, eğitim, teçhizat ve teşkilatlandırılarak, iç asayişi sağlayacak düzeye çıkarmak kaçınılmazdır. Bu konuda da hükümetin gerekli hassasiyeti ve aceleciliği göstermediği gözlenmektedir.

Netice olarak, hükümet gerekli sosyal ve ekonomik tedbirleri en seri şekilde almalı, iç emniyet ve asayişi güvence altına alacak güvenlik kuvvetlerini güçlendirmeli, sıkıyönetim görüşmelerini 4'er ay yerine 2 ayda bir gündeme getirerek, sıkıyönetimi bir an evvel kaldırarak Silahlı Kuvvetler'i asıl ve kutsal görevi olan yurt savunması için alacağı tedbirlerle baş başa bırakmalıdır.

Maddi ve manevi bütün değerlerini satacak kadar büyük boyutlara varan ekonomik sıkıntılar altında ezilen halkımızın, bütün demokratik hak ve özgürlüklerine konan ambargo en kısa zamanda kaldırılmalıdır ve nihayet hiçbir zaman demokratik hak ve özgürlüklere hiçbir kurum ve siyasi düşüncenin üzerinde Damokles'in kılıcı olmayan Silahlı Kuvvetler huzur içinde kışlasına çekilerek, top ve tüfek gölgesinde demokrasi imajı, gerek Türk, gerekse dünya kamuoyunun kafasından silinmelidir.

Hepinize saygılar sunarım. (HP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — **Teşekkür ederiz Sayın Mehmet Kara.**

vesikalık

SÜLEYMAN BULUT

Özgürlük sayesinde!

BEAUMARCHAIS, 1732-1799 yılları arasında yaşamış ünlü bir Fransız yazarı. Önceleri 1789 İhtilalinden yana görünüyordu. Ünlü Figaro'nun Düğünü, Sevil Berberi oyunlarında soylularla alay etmişti. Ama ihtilal hükümetleri onun çok para kazandığı silah tüccarlığı işine engel olmak isteyince, Beaumarchais ihtilale karşı yergiler döşendi. Bunlardan birinde dedi ki:

*— Vatandaşlarım, karma karışık geçen hayatım artık benim taşımayacağım bir noktaya geldi. **İhtilalin getirdiği özgürlük sayesinde,** yirmi kere öldürülmekle, asılmakla tehdit edildim. Ondört kere suçlandım, iki kere cezaevine götürüldüm... Ve bu arada **memleketimin kayıtsız şartsız** hâkimi vatandaşlarımdan kırkbin kadarı da sık sık evimi ziyaret ettiler, dağıttılar ve gittiler!.. Bütün suçum...*

Mucize nedir?

Pablo Ruiz PİCASSO!.. Resim sanatının dahilerinden sayılan ünlü İspanyol ressamı.

Özellikle 19. yüzyıl gerçekçiliğinin tek bir noktaya dayalı perspektifini yıkıp, nesneyi aynı anda birçok noktadan görmeyi sağlayan kübist perspektifle yaptığı resimlerle, resim sanatına yeni bakış açıları kazandırdı.

Picasso, muzice konusunda dedi ki:

— Rubens'in hayattayken 2000 tablosu vardı, öldükten sonra tablo sayısı 4000 oldu. İşte mucize budur!

BUGÜNÜN GÖZÜYLE

Kudüs mutasarrıfının gönderdiği rapor. Bulunan kalıntı hakkındaki rapor Aralık 1847 tarihli.

İLBER ORTAYLI

Eski eserlerden dün de bugün de anlıyorduk, ama...

Türkiye bugün en zengin eski eser koleksiyonlarına ve rezervlerine sahip ülkelerin içinde geliyor, bu üstelik anlamsızca söylenen bir sözün tekrarı değil, gerçek...

Ülkemiz birkaç bin yıldır uygarlıkların en zengin merkezlerinden biri olmuş. Osmanlı İmparatorluğu ise Suriye-Filistin, Mısır gibi oldukça zengin bölgeleri de kapsıyordu.

Bu bakımdan imparatorluğun, diğer zenginlikleri kadar tarihi eserleri de iştah çekmiştir. Bu durumda eski eserler yeterince korunabiliyor ve değerleri anlaşılabiliyor muydu diye sorabiliriz. Birinci soruyu evet

Yıllar önce Aydın vilayet salnamelerini gözden geçirirken Efes ve Bergama'nın nasıl yazılması gerektiğinin sahife sahife anlatıldığını görmüştüm. Bu mükemmel arkeolojik gezi rehberini hazırlayan ve hazırlatan Osmanlı bürokratlarının Efes ve Bergama'ya taş yığını diye bakmadıkları açık.

diye cevaplamak zor, ama ikincisine hayır demek de yanlış. Batı Avrupa 18-19. yüzyıllarda kendini, kültür tarihinin her türlü malzemesini değerlendirecek, sahiplenecek, uygarlığın bekçisi bir dünya olarak nitelerdi. Aslında Avrupa kültür çevresi, eski eserin değer kazanacağı bir bilgi birikiminin bulunduğu dünyaydı. Avrupa'nın bu ilgi ve bilgisi sadece kendi Hıristiyan kültür kalıplarıyla sınırlı değildi. Devletlerin ve varlıklı sınıfların bütçelerinde; eski eseri koruyacak, çıkaracak cömert miktarlar bulunuyordu. Eski eserlerin tanınması eğitim kadar önemli görülmekteydi ve sadece belirli bir zümrenin uğraşısı olmaktan çıkarılmak istenmekteydi. 18. yüzyılın aydınlanmacı düşünürleri, hükümdar ve soyluların koleksiyonlarını herkesin görebilmesini istiyordu. **Diderot**'nun ansiklopedisindeki "müze" maddesi; imtiyazlı sınıfın kapalı koleksiyonlarının müzelerde herkese açılması gerektiğinden, söz eder. 1789 devriminden sonra yapılan işlerden biri Louvre'un halka açık bir müze haline getirilmesidir.

19. yüzyılda Osmanlı toplumu ve aydınları ise eski eserlerden anlamayan bir toplum olarak nitelendirilir. Bu yaygın, fakat doğruluğu şüpheli kanıya göre; bütün eski dünyanın kalıntıları, göz alıcı başlıca eserler **taş parçası** olarak nitelendirilmiş.

Bu iddia daha çok; eski eserleri mavi gök kubbenin ve Akdeniz güneşinin altından kaldırıp Londra-Paris ve Berlin'in soğuk müzelerine yığmak isteyenlerin tekrarladığı bir sözdür. Ama bizim aramızda da pek yaygın bir inançtır. Oysa, bütün dünyada halkın geniş kesimi eski eserleri, hele gündelik yaşamına ve kullanımına yabancı kalıntıları, pek öyle bağrına basmaz. Çin Seddi asırlardır, ev yapmak isteyen civardaki köylülerin yağmasına uğramıştır. Mısır piramitleri mezar hırsızlarının elinden çok çekmiştir. Daha birkaç yıl önce, Paris'teki "Place des Vosges" yapsatçı müteahhitlerin elinden zor kurtarıldı. Eski esere saygı, refah ve eğitimle gelişir, son çağın bir olayıdır bu. Her memlekette eski eseri değerlendiren ve bunun için didinenler aslında kitap meraklıları örneğinde olduğu gibi, dar bir zümredir. Osmanlı toplumunda da böyleleri her yerde olduğu gibi vardı ve aydın zümre içinde olduğu gibi, devleti yönetenler içinde de eski eserden anlayanlar, saygı gösterenlere rastlanmaktadır.

Yıllar önce Aydın vilayeti salnamelerini (yıllık) gözden geçirirken; Efes ve Bergama'nın nasıl gezilmesi gerektiğinin sahife sahife anlatıldığını görmüştüm. Bu mükemmel arkeolojik gezi rehberini hazırlayan ve hazırlatan Osmanlı bürokratlarının Efes ve Bergama'ya taş yığını diye bakmadığı açıktı. Daha garibi, vilayet yıllığında bu kadar iyi tanıtılan Bergama'nın meşhur anıtı -Bergama sunağı- Almanlara taş yığını diye, gönül rahatlığıyla nasıl bırakılabilirdi ki? Olayın değişik boyutlarını sonradan öğrendim. Bergama sunağını zorla kaldırmaya gelen Alman grubuna, vali paşa zaptiyeyi göndererek engel olmuş. Neden sonra Almanlar saraydan bir ferman alarak eseri nakletmişlerdi. Kayzere olan bunca borcun, yapılmakta olan demiryollarının bunda etkisi vardı. Kuşkusuz böyle olaylara rastlanıyordu. Büyük devletlerin hükümdar ailelerinden Türkiye'yi gezen prenslerden, o sırada ilişkilerin iyi olduğu bir devletin İstanbul'daki sefirlerinden; gördüğüne imrenenlere, politika gereği bazı şeyler hediye ediliyordu. Ama bilinçsizce değil, ciğerden koparır gibi. 1845 yılı temmuz ayında Rus grandüklerinden Konstantin, Türkiye'ye gelmiş; İstanbul ve Çanakkale'yi gezmişti. Burada Pirkâr denen köyde, bir camideki eski bir kitabeyi beğendi. Yunanca kitabe musalla taşı olarak kullanılıyordu. Taş kendisine yazışmalardan sonra hediye edildi(*). Gene III Selim devrinde, İngiltere elçisi Nuruosmaniye avlusunda böyle bir lahit kapağı beğenmişmiş. Ancak bu hediyenin kendisine verilmesi dedikodu ve hoşnutsuzluk yaratacağından; önce saraya getirilip, kendisine oradan gizlice verilmiş(**).

Yukarıdaki örnekleri yaygınlaştırmak, bununla beraber pek doğru değil. Tersine olaylar da çoktur. Yunan savaşı sırasında; Dömeke meydan muharebesinin galip komutanı Gazi Ethem Paşa Yunanistan'dan hayli eser getirmişti. Bazıları Arkeoloji Müzesi'ndedir. Onlarca yıldan beri restorasyonu bitmeyen eski Şark Eserleri Müzesi dünyanın en zengin çivi yazısı arşivine sahiptir. Osmanlı eski eserler idaresinin düzenleyip yürüttüğü kazılarda elde edilen zengin koleksiyonlar bu müzeleri doldurur. Eski eser düşkünlüğü, sanıldığı gibi Osman Hamdi Bey ile başlamış değildir. O bir geleneğin yetiştirdiği büyük bir müzecimizdi. Daha Tanzimat döneminin başlarında bu konuda saygın bir örgütlenme ve faaliyet ile karşılaşıyoruz. Parasızlık ve imkânsızlık yüzünden gelişemeyen bir faaliyet... Anlaşılan daha 1840'larda bütün vilayetlerdeki yöneticilere; bölgelerindeki eski eserleri arayıp belirlemeleri ve değerlilerini İstanbul'a göndermeleri veya mahallinde müze kurmaları bildirilmişti. (Bu dönemde müzenin adı, müzehane diye geçiyor) O yıllarda uzak yakın sancaklarda bu gibi aramaların başladığı anlaşılıyor.

Aralık 1847'de Kudüs mutasarrıfı; Gaze sancağında **Askalan** denilen yerde, araştırmaları sonucu bir sfenks kabartması bulduğunu yazıyordu. Uzmanlara incelettiği bu somaki mermer eser, üç bin altı yüz senelik olmalıymış. Kabartmanın tasviri hazırlattırılmış ve raporla birlikte Babıali'ye gönderilmiştir. Bir yıl içinde bu eserin İstanbul'a getirtildiği de izleyen yazışmalardan anlaşılıyor. Ekim 1847'de, Adana Mal Müdürü Ahmet Ata Bey topladığı sikke, seramik gibi antik parçaların bir envanterini İstanbul'a göndermişti. Ahmet Ata Bey "mehasin-i asar-ı asriyye-yi cenab-ı mülükâneye ilaveten, saye-yi şevketvayeyi hazret-i mülükânede tahsis olunmuş olan" -yani kısacası devrin güzel eserleri arasında, padişah tarafından kurulan müzeye konmak üzere takdim ediyor bu buluntuları(***)... Ama galiba, iyi niyet, beğeni yeterli değil, para ve olanak olmayınca dün olduğu gibi bugün de arkelojik zenginliklerimiz yağmacı ve kaçakçıların elinden kurtulamıyor.

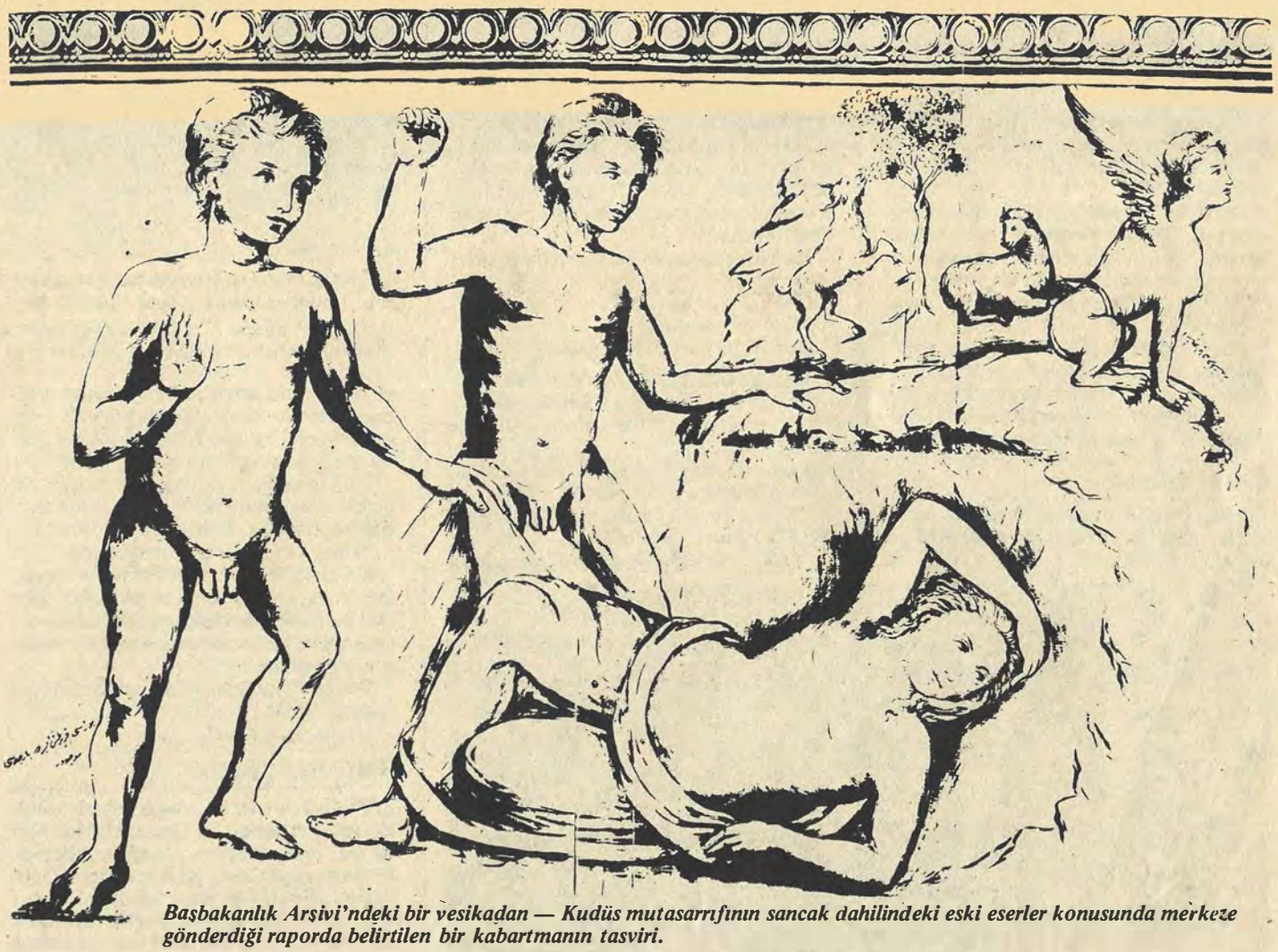

Başbakanlık Arşivi'ndeki bir vesikadan — Kudüs mutasarrıfının sancak dahilindeki eski eserler konusunda merkeze gönderdiği raporda belirtilen bir kabartmanın tasviri.

(*) Başb-Arşivi, **İrade-har.** 1478 no.'lu belge.

(**) Turgut Işıksal "Eski eserlerimizin yağmasına ait örnekler" **Belgelerle Türk Tarihi**, sayı 4, sh. 27-31.

(***) Başb.Arş. **İrade-dah.** Nr. 8060, ve 8207 nolu belgeler.

BİR PAZAR GÜNÜ İSTANBUL

İnsanlar... semtler... izlenimler...

Yazı: REFİK DURBAŞ Fotoğraf: MEHMET YAŞİN

ZEYREK: Serçelerin, çocukların, yokuşların semti

"Serçeden başka kuş,
Zeyrek'ten başka yokuş bilmez"

Böyle diyor eski bir İstanbul atasözü. Gerçi Zeyrek'te kuş kalmamıştı, ama yokuşlar oldukça çoktu.

Yokuşlar semti de denebilir mi Zeyrek'e?

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun arkasındaki sokaktan Zeyrek'e doğru giriyoruz. Kurum binalarının hemen arkasında büyük bir cami: **Ümmü Gülsüm Camisi.**

Güneş caminin karşı duvarına vurmuş. Pazar olduğundan dükkânlar kapalı. Demir kepenkleri indirilmiş bir dükkânın önünde üç ihtiyar. İkisi oturmuş, biri ayakta. Ayaktakinin önünde bir boyacı sandığı. Üçünün de başı takkeli. Baştaki, eli şakağında bir şeyler düşünüyor sanki. Serçeden başka kuşları mı, geçen gençliğini mi? Belli değil.

Ortadaki, gözlüğünü burnunun ucuna indirmiş. Başında beyaz bir takke, sakalları gibi. Ellerini dizlerinin arasında kavuşturmuş. Güneş alnına vuruyor, oradan yere düşüyor. **Mehmet** uzaktan teleyle resimlerini çekiyor. Hiç oralı değiller. Ne konuştukları da önemli değil belki. Biraz sonra önlerinden ürkek adımlarla geçerken, ortadaki ihtiyar, belli bir kayıtsızlıkla,

— Resmimiz iyi çıksın, diyecektir. Dudaklarının ucunda belirsiz bir gülümseme.

Çinili Odalar

Çinili Odalar sokaktan Zeyrek caddesine çıkıyoruz. Adı Çinili Odalar, ama ne çini kalmış ne de odalar. Yıkıldı yıkılacak ahşap evler. Kepenklerinin boyası dökülmüş eski dükkânlar.

Zeyrek caddesinin başında büyük bir arsa içinde binlerce sebze-meyve kasası ilgimizi çekiyor. Daha önce büyük bir konak varmış burada, 3-4 yıl önce bir yangında yanmış. Küçük bir çocuk,

— Ev yanmadı, yaktılar, diyor.

Zeyrek caddesi biraz bakımlı. Ahşap evlerin yanı sıra yeni, beton binalar da var. Caddenin ucunda **Şeyh Süleyman** Camisine giriyoruz. Caminin şadırvanında ellerimi, yüzümü yıkayıp su içiyorum.

Haydar sokağı, **Çırçır** caddesini geçip **Aktar Yekta** sokağa giriyoruz. Aktar Yekta, bir ucuyla **Turşucu Halil** sokağa açılıyor. Zeyrek'in ilginç sokaklarından biri.

Bu sokakta da ahşap evlerle yeni binalar yan yana. Yeni binaların çoğu betebeli. Kiminin dış cephesi fayansla döşenmiş. Karadeniz mimarisi denilen yapı biçiminin tipik örnekleri.

Bodrum çıkmazına gelmeden bir ziyarete rastlıyoruz.

Önünde kimseler yok.

Mum da yanmıyor.

Kaç yıldır burada? Kimsesiz.

Bir zamanlarda adı **Zeyrek Kilise** camisinin şimdiki adı **Molla Zeyrek Camisi.** Halk ise kiliseden bozma oldğu için **Kilise** camisi diyor.

Parke taş döşeli bir alanın ucundaki girişinde bugün şu yazı var:

"Molla Zeyrek Camii, Y: 1124 B:1136 1453'te camiye çevrilmiştir."

Alanın ortasında bir çınar ağacı. Kilisenin arkasında tek katlı ahşap bir ev. Pencereleri perdesiz. Balkonunda kırık bir testi. İçinde yağmur suları mı birikmiştir?

Evin çevresi tahta çitle çevrili. Köşede bir demir direğe asılı eski bir fener. Ama elektrik bağlamışlar ve lambası yanıyor.

Yalnız kendisini aydınlatıyor ışığı.

Caminin önünde çocuklar top oynuyor. Büyük kapıyı aralayıp içeri giriyoruz. Çok eski bir rutubet koksu genzimizi yalıyor. İki yaşlı adam namazlarını kılmışlar, mestlerini giyiyorlar.

Caminin yanında kilise camisi sarnıcı, (Kayser Futas Sarnıcı).

İçinde su var mı?

AHŞAPLA MOZAİK — Zeyrek'te ahşap evlerle boydan boya mozaik, betebe evler yan yana. Geçmişle gelecek iç içe bir anlamda. Yapısından insanına, çocuklarından kanatları kınalı serçelerine kadar. Kimler, kimler geçmedi bu kesme taş tozlu yollardan?

ET 900 LİRA — Hacı Amca, mahallenin kasabı. 20 yıldır mahalleyi doyuruyor. Et 900 lira. 50 lira eksikmiş. Olsun. Üstünü yarın veririm. Kes bir kilo yağsız tarafından. Çatısı uçmuş, tek odada Hacı Amca et kesiyor. Koyunu duvara asmış. İki canlı koyunsa çevresinde dolanıyor. Sinekler mi, pislik mi? O kadar da olacak canım. Dedik ya, et 900 lira.

Turistler gelmiş

Caminin arkası bir yıkıntı halinde. Çöpler, sebze artıkları. Bir sürü at arabası. Kurumuş incir ağaçları. Aşağıdan **Zeyrek Mehmet Paşa** sokak geçiyor. Karşıda Unkapanı, Eminönü, Süleymaniye.

Çöplerin arasında bir küçük tay. **Mehmet** deklanşöre tam basacak, hayvanın boynu düşüp gözleri kapanıyor.

— Yazık öldü, diyor **Mehmet, bir işe yaramaz artık.**

Zeyrek Farsça'da **"anlayışlı, uyanık"** demek. Akıllı, zeki anlamına da geliyor. **İbadethane Arkası** sokağının karşısındaki sokağın adı da **Yeniakıl** sokak.

Bu bakımdan Zeyrek'e yakışır bir sokak adı.

Zeyrek'te hangi sokağa girseniz bir çocuk kalabalığı karşılıyor sizi. Sanki İstanbul'un bütün çocukları Zeyrek'e toplanmış bu pazar günü.

Koşan, oynayan, bağrışan çocuklar. Patlak naylon topların ardı sıra koşan çocuklar. Kara gözlü, soluk benizli, yırtık giysili çocuklar.

İlhami ayakkabı boyacılığı yapıyor. 9-10 yaşlarında. Hiç okula gitmemiş. Üzerinde bol bir pantolon. Ayakkabıları boyasız ve oldukça eski. Elleri ve gözleri aynı rengi taşıyor.

Tam resmi çekilecek birden çevresini 6-7 çocuk sarıyor.

— Turist amca bizi de çek, bizi de çek.

— Anjinsan amca bizim de resmimizi çek.

Kimi gülüyor, kiminin kaşları çatık. Kimi bir şaşkınlık içinde. Kimileri selam duruyor asker gibi. Kimi hazırolda, ayaklarını bitiştirmiş.

İlhami hiç konuşmuyor, sadece gülmeye çalışıyor.

Rahmi,

— Yaz diyor, turist abi, Sinanağa mahallesi 43 numara. Resmimi oraya gönderirsin. Ben orada çalışıyorum.

— Orada mı çalışıyorsun?

— Yok abi, yani orada oturuyorum.

Çığlık çığlığa oyuna karışıyorlar.

İlhami bir kenara çekiliyor. Oyun ona o kadar yabancı ki. Bir şeyler sormak istiyorum. Sandığını omuzuna asıyor, başı önünde, yokuştan aşağı vuruyor.

Zembilli Ali Efendi

Zembilli Ali Efendi, 16. yüzyılın bilginlerinden. Asıl adı **Alaaddin Ali Cemali Efendi.** Aslen Karamanlı.

Zembilli Ali Efendi'nin evi, şimdi, çocuk kütüphanesi olarak kullanılıyor. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı **Çinili Hamam** sokaktaki evi 1969 yılında çocuk kütüphanesine dönüştürmüş.

Zembilli Ali Efendi, halk arasında da menkıbeleriyle yaşayan bir kişi.

Anlatırlar:

Bir gün Padişah, Ali Efendi'yi acele görmek ister ve saraya gelmesi için bir atla bir adam gönderir. Ali Efendi, huzuruna çıkan Kapıcıbaşıya,

— Sen hemen dön, getirdiğin hayvanı da götür. Bizim bineğimiz daha iyidir, der.

Kapıcıbaşı hemen döner. Babıhümayuna geldiğinde bir de ne görsün. Ali Efendi bir at sırtında saray kapısından önü sıra gitmekte.

Yine anlatırlar:

Zeyrek'teki evinin penceresinden her gün sokağa bir zembil sarkıtırmış. Bir derdi olan bu zembile bir kâğıda yazıp koyarmış. Ali Efendi akşam olunca zembili çeker, kâğıtları okur, herkese ayrı ayrı cevap yazar, ertesi sabah bu zembili yine pencereden aşağı sarkıtırmış. Bu yüzden kendisine Zembilli Ali Efendi adı takılmış.

Türbesi bugün de ziyaret ediliyor.Biz geçerken başı örtülü iki kadın dua ediyordu önünde.

Çocuk kitaplığının altında küçük bir mezar var: Mezar taşı kırılmış. Yeşil bir demir korkulukla çevrilmiş. Kırık taştaki eski Türkçe yazıda güçlükle şunlar okunuyor:

"Hüvelbaki şehid'ül İran ruhları için. 1258"

Diyarbakırlı Veysel

Veysel, Diyarbakırlı. **Molla Zeyrek** camisinin altındaki kalıntıların dibine, tahta, taş parçalarından tek göz bir ev yapmış. Ev demek doğruysa buna.

Yeri kazmış, taşların üstüne tahta döşemiş. Çul çaputla üzerini örtmüş. Bir in demek daha doğru.

1980 yılından beri burada yaşıyormuş. 10 yıl önce gelmiş İstanbul'a Diyarbakır'dan, Bir ara memleketine gitmiş, ama belli bir işi olmadığından geri dönmüş. Şimdi çalışmıyor. Çevreden bir şeyler veriyorlar, onlarla geçiniyor. Ama çevre de rahatsız ediyor. Üzerine taş filan atıyorlar.

Hayatta hiç kimsesi yok. Sakalları uzamış. Tuhaf bir koku içinde.

— Aşk mı? diyorum.

— Kadın yüzü mü gördük abi, âşık olalım, diye yanıtlıyor.

Yüzü eski minyatürlerden çıkmış gibi.

Mahallenin kasabı

At arabaları parkında yanımıza genç bir adam yaklaşıyor. Elinde bir tespih, bıyıklarıyla oynuyor durmadan. Bizi turist sandığı belli.

— Sizi gezdireyim abiler, diyor.

Yan yana yürümeye başlıyoruz. Adını soruyorum.

— Metin diyor. **Siirtliyim. Burada oturanların çoğu Siirtlidir. Çoğu hamal ya da pazarcıdır. Ben de pazara çıkıyorum. Haftada dört gün. Bugün izin günüm.**

Burada evler kiralık değil. Satılık ev de yok. **"satılık bina"** var sadece.

Ahşap, döküntü evler. Çoğu yıkıldı yıkılacak.

Bir oda evlerin kirası 15 bin liradan başlıyor.

Metin, çöplük haline gelmiş bir evden sokuyor bizi. Sahipleri terk etmiş. Kimin olduğu belli değil. O sırada bir kadın kucağındaki çocukla bizimle birlikte eve giriyor. Arka tarafta bir küçük oda. Koynundan çıkardığı bir avuç parayı odanın kapısından uzatıyor. Bir el uzanıp parayı alıyor.

İçerden kalın bir erkek sesi duyuluyor:

— Elli lira eksik!

YENİAKIL SOKAĞIN ÇOCUKLARI — Zeyrek, serçelerin ve çocukların semti. İlhami, ayakkabı boyacılığı yapıyor. Elleri ve gözleri aynı renkte. Resim çekilirken çevresini Yeniakıl sokağının çocukları sarıyor. Askerce selama duruyorlar. Biraz sonra çocuklar çığlık çığlığa oyuna karışacaklar. İlhami, boya sandığı omuzunda yokuş aşağı vuracak. Konuşmasa da bakışlarıyla her şeyi anlatmıyor mu?

— Onu da yarın veririm diye yanıtlıyor kadın, sonra usulca çekip gidiyor.

Bıçakçı Çeşmesi sokaktayız.

Kapıyı açıp içeri giriyorum. Köşede iki koyun. Bir adam duvara astığı bir koyunu parçalıyor.

— Hacı Amca, diyor Metin. **Mahallenin kasabı. 20 yıldır bu mahalleyi doyuruyor.**

Mehmet resim çekmek istiyor. Adamda hiç ses yok.

Çevrede sinekler uçuşuyor.

İçerisi karanlık. Resim çekme olanağı yok. Neden sonra adam,

— Başımı belediyeyle belaya mı sokacaksınız? diye konuşuyor.

— Kaça kilosu, diyorum etin.

Yüzünü kestiği etten çevirmeden,

— 900 lira, diyor kısaca.

Garip ve acayip bir tılsım

Evliya Çelebi'ye göre İstanbul'da **"garip ve acayip"** 17'si karada, 6'sı denizde olmak üzere 23 tılsım var.

Bu tılsımlardan 13.sü Zeyrek'te, **Yahya Kilisesi** bitişiğindeki mağarada bulunuyormuş. Her yıl kışın zemheri geceleri olunca nice koncoloz denilen cadılar çıkıp arabalara binerek dolaşırlarmış. Seher vakti olunca yine hepsi adı geçen mağara içinde kaybolurlarmış...

Şimdi cadılar dolaşmıyor Zeyrek'in kesme taş, toprak sokaklarında.

Kimi şalvarının üstüne eteklik çekmiş başörtülü ya da çarşaflı kadınlar.

Takkelerini kulaklarına indirmiş ak saçlı, ak sakallı ihtiyarlar.

Potinleri yırtık ve boyasız, elleri ve boyunları soğuktan mosmor, gülüşleri sevinçleri, düşleri yarım kalmış mini mini bebeler.

Bıyıklarında gülyağı damlaları, bağrı açık, kısmeti kapalı gençler, kızlar, delikanlılar.

Bir de kanatları kınalı serçeler....

Dünle bugünün arasında. Yarına doğru. Ahşapla mozaiğin arasında. Umuda doğru. Sabahla akşamın arasında. Geçmişten geleceğe doğru. Sevinçle hüznün arasında. Yaşanmışla yaşanan arasında bir de.

ELİ ŞAKAĞINDA NE DÜŞÜNÜYOR? — Güneş, caminin karşı duvarına vurmuş. Üç ihtiyar güneşe karşı oturmuş. Eli şakağında amca ne düşünüyor? Dünle bugünün arasında. Sabahla akşamın arasında. Geçmişle gelecek arasında. Geride kalan gençliğini mi, kuşları mı? Bir sevinçle bir hüznün arasında yaşanmışla yaşananı mı acaba?

eski-yeni çizgiler

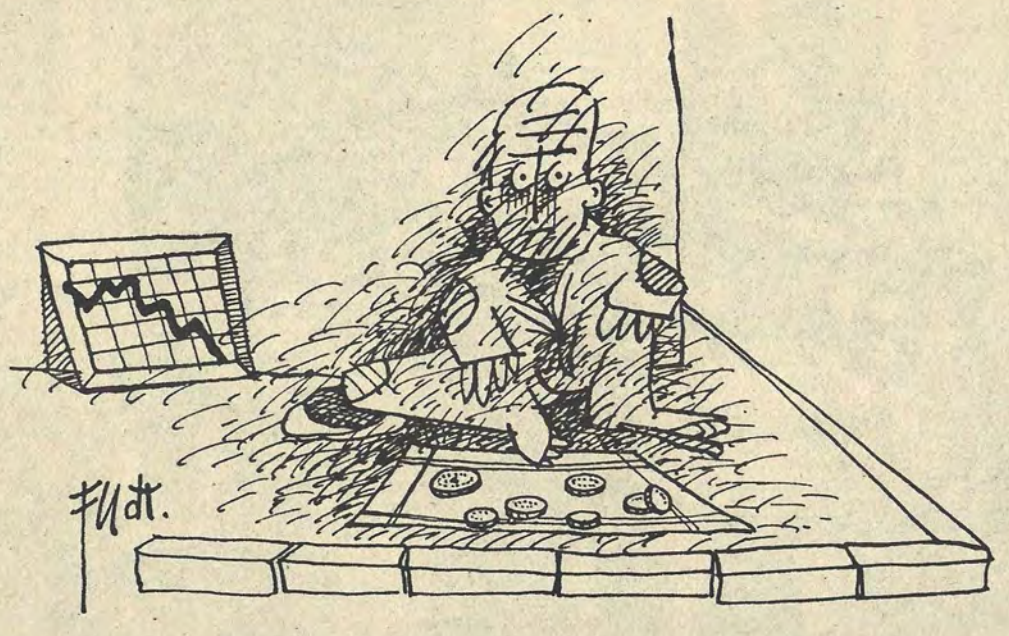

Fuat Kırcalı

1959 yılında doğdu. İlk karikatürü 1975 yılında Gırgır dergisinde yayımlandı. Karikatür konusunda grup çalışmaları yaptı. Amatör Karikatürcüler, Boğaziçi Üniversitesi Karikatür Kulübü, Karikatürcüler Derneği Eskişehir Bürosu'nu kurdu. 1982 yılından bu yana yurt dışında yaşayan Kırcalı'nın çizgileri çeşitli ülkelerde yayımlanıyor.

arşiv konuşuyor

Kütüphanelerimiz

İstanbul'da ayrı bir binaya sahip kütüphanelerin ilki Köprülü Fazıl Ahmet Paşa tarafından 1661'de Çemberlitaş'ta kuruldu. Tarihimizdeki ilk milli kütüphane ise 1882 yılında Sultan Abdülhamid'in özel emri ile kurulan Beyazıt Kütüphanesi'dir. Beyazıt Camisinin "İmaret" kısmı ana bina olarak seçilmiş, Kervansarayın "ahır" bölümü de okuyucu salonu olmuştu. Bomboş raflara konulan ilk kitaplar ise bir seri Naima Tarihi idi. Bugün sayısı artık yarım milyonu geçen kitaplara yer bulabilmek için 1946'dan bu yana uygulanan programlar sonucu kütüphane sekiz misli büyümüştür. 1934 yılı temmuz ayında yürürlüğe giren "Basma Yazı ve Resimleri Derleme Kanunu" ile ülkemizdeki tüm yayınlardan "devlet nüshası" ayrılması zorunluluğu getirildi. Bugün ülkemizin en büyük ve modern kütüphaneleri arasında yazma eserlerin toplandığı Süleymaniye Kütüphanesi, Milli Kütüphane, T. Büyük Millet Meclisi Kütüphanesi, İstanbul, Hacettepe, Orta Doğu Teknik Üniversitesi kütüphaneleri ile derleme sayıları olan Beyazıt Devlet Kütüphanesi sayılabilir. Fotoğrafta Beyazıt Devlet Kütüphanesinin 1920'ler öncesi bir görünümü. Küçük fotoğrafta ise Ankara'da bulunan Milli Kütüphanenin modern okuma salonu.

Pazara seçim

Kapıdan öyle hışımla girdi ki, ne yapacağımı şaşırdım. Elinde gazeteyi sallayarak, "Bak ne diyor, bak ne diyor?" diye höykürüyordu. Hiç böyle coşkulu ve kızgın görmemiştim. "Hele otur" dememe kalmadı, iskemleye çöktü. Durmadan elindeki gazeteyi sallıyor, "Bak ne yazıyor? Bak ne yazıyor?" diye soruyordu. Konuşması azıcık aralanınca, ben sordum: "Ne yazıyormuş, ne yazıyormuş?"

"Bu sabah sen gazete okumadın mı?"

"Hepsini okumadım, birkaçını okudum."

Elindeki gazetenin başlığını gösterdi, bizim gazeteydi: "Okudum," dedim.

"Bak ne diyor? 'Bu pazar seçim yapılsa biz kazanırız,' diyor. Gerçekten kazanır mı ha, ne dersin?"

"Bir bildiği var ki böyle söylüyor. Meclise giremeyen partiler bir bilene soralım demiyorlar mı? Hadi onların bilenleri perde gerisinde, bu perdenin önünde. Onun da perde önünde bir bildiği vardır."

"Deli mi bu millet, bunca pahalılıktan sonra buna oy verir mi?"

"Belki verir, ne bileyim."

"Kızdırma insanı allasen, görmüyor musun sıkıntıyı, ezayı, cefayı?"

"Ben görüyorum da millet de görüyor mu, orasını bilmiyorum."

"Yok devenin nalı!.. Sen de bilmezsen kim bilir? Kaçın kurrasısın sen, hiç olmazsa bize yutturma."

"Sana bir şey söyleyeyim mi, vallahi ben de şaşırdım. Bak kasaba, ilçe belediye seçimleri yapılıyor. Kimini SODEP, kimini ANAP kazanıyor. Partiler arasında kazanma payı birkaç oyla değişiyor. Eğer milletin bizim gibi canı yansa, bizim üzüldüklerimize üzülse, hâlâ oy verir mi? İşin bir süresi var sanıyorum. Daha bu süre bitmedi ki iktidar partisinin başı, 'Pazar günü seçim yapılsa biz kazanırız' diyebiliyor.

"Ama kardeşim sürü mü bu millet? Görmüyor mu olup bitenleri? Çarşıya pazara çıkmıyor mu, dükkânların vitrinlerine bakmıyor mu? Sırtına bir aba, ayağına bir pantolon almıyor mu? Çoluğu çocuğu okullarda okumuyor mu? Ev kirası vermiyor mu? Otobüse, dolmuşa binmiyor mu?"

"Bu senin dediklerinin hepsini yapıyor. Ama gene de bakıyorum oyunu oraya veriyor. Bunca sıkıntıyı çektikten sonra vermedi mi?"

"Senin bu geniş yüksekliliğine şaşıyorum. Yahu hiç kızmıyor, darılmıyor musun?"

"Bak, iş kızmaya gelince fena halde kızıyorum. Bunca yıldır yazarım, demokrasiyi anlatırım. Nasıl olur, nasıl biter demekten dilimde tüy bitti. Koca koca adamlar bile tınmıyor. Bak Çağlayangil ne diyor? 'Komünist partisi kurulursa, şeriat ve saltanat partisinin kurulmasını önleyebilir misiniz?' Çağlayangil de cumhuriyeti, demokrasiyi, kapitalizmi, şeriatı, padişahçılığı bilmezse kim bilir? Kapitalizmin karşıtı demokrasilerde sosyalizmdir (komünizm de olabilir.) Şeriatçılığın karşıtı cumhuriyettir. Bunu demokrasi savaşı veren, özgürlük ekmek gibidir diyen adama anlatamazsınız, halka nasıl anlatacaksınız? Ben kızmıyor değilim, kızıyorum. Halkı böyle aldatan koca koca adamlara kızıyorum. İş sadece ekmek, aş değil. Önce demokrasiyi oturtmak gerekli. Herkes kendine göre demokrasi aramasın, herkes için demokrasi arasın. Herkes için demokrasi yolunda birleşilirse, halk da şaşırmaz, kendi için demokrasiye aldanmaz. Fikir suçu kabul etmeyiz. Demokrasi istiyorsak önce bunda buluşmamız gerekli. Fikir suçu yok dedin mi, demokrasinin başlıca öğelerinden birini kabul etmiş sayılırsın. Hem fikir suçu kabul et, hem de demokrasi savaşımı veriyorum de, olmaz. Bilmem anlatabildim mi?"

"Anlıyorum, geniş düşünüyorsun. Onun için seçim numaralarına boş veriyorsun."

"Kapitalizm bu, birini götürür, ötekini getirir, değişen bir şey yoktur. Gene de fikir suçunu kaldırmaz. Üstelik getir, götür ettiği kişilerin ayrılışını demokrasi sayar. Bir de ortağı var elbette... Ortağı da bizim paramızla çok güçlü. Bu kadar diyebiliyoruz. Öteki de kendini güçlü sanıyor. Hoşça kal!"

"Sen de hoşça git kardeşim."

Anket Defteri

ŞÜKRAN GÜNGÖR Tiyatro oyuncusu

Sizce en büyük mutsuzluk nedir? *Yaşama sevincini, yaşama isteğini kaybetmek.*
Nerede yaşamak isterdiniz? *Yılın dört mevsimi ekip biçebileceğim, çiçek, ağaç yetiştirebileceğim bir yerde.*
Yeryüzünde gerçek mutluluk nedir? *Sevdikleriyle birlikte sağlıklı, başarılı olmak.*
Hangi hataları bağışlarsınız? *Zaman törpüledikçe insan, hiç bağışlamam dediği hatalara bile hoşgörüyle bakabiliyor.*
Sevdiğiniz roman kahramanları? *"Ortadirek"te Meryemce Ana.*
Sevdiğiniz tarihi kişiler? *Amacı dünya barışı, insan mutluluğu olanlar.*
Sevdiğiniz kadın kahramanlar? *?*
Sevdiğiniz ressamlar? *Şu ara Osman Hamdi Bey, Elif Naci.*
Sevdiğiniz besteciler? *Hacı Arif Bey, Selâhattin Pınar.*
Bir erkekte değer verdiğiniz özellikler? *Şefkat, özveri, cesaret.*
Bir kadında? *Erdem, erdemsizlik konusunda kadın, erkek ayırımı yapmıyorum.*
En büyük erdem nedir? *C.10'da saydıklarım, artı değerbilirlik.*
En sevdiğiniz uğraş? *Müzik.*
Kimin yerinde olmak isterdiniz? *Bilmem.. Herhalde gene kendimin.*
Karakterinizin belirli özelliği? *Değerbilirlik, şefkat, vefa.*
Dostlarınızda değer verdiğiniz özellikler? *Vefa.*
Hatalarınız? *Sayısız. Ama galiba en önemlisi, zamanı gönlümce değerlendirememek.*
Mutluluk rüyanız? *Her zaman değişiyor. Şu ara, herhangi bir enstrümanı iyi çalabilmek.*
Sizin için en büyük felaket ne olabilir? *Sürekli olarak sevdiklerimden uzakta yaşamak zorunluğu.*
Ne olmak isterdiniz? *İyi bir müzisyen.*
Sevdiğiniz renk? *Yeşil.*
Sevdiğiniz yazarlar? *Şu ara Yaşar Kemal, Lâtife Tekin.*
Sevdiğiniz şairler? *Necati Cumalı.*
Yaşayan erkek kahramanlarınız? *?*
En nefret ettiğiniz şey? *Nankörlük.*
Tarihte en nefret ettiğiniz kişiler? *Anlamsız ihtiraslarıyla dünyayı altüst eden bütün lider bozuntuları.*
Tarihte hayran olduğunuz askeri başarılar? *Barışçı yollar dururken, askeri başarılara hayran olmak ters geliyor.*
Hangi doğal yeteneğe sahip olmak isterdiniz? *Müzisyen olma yeteneğine.*
Nasıl ölmeyi isterdiniz? *Uyurken.*
Şu andaki ruh haliniz? *Karmaşık.*
Hayat prensibiniz? *En sıkışık durumlarda bile dürüstlükten ayrılmayabilmek.*

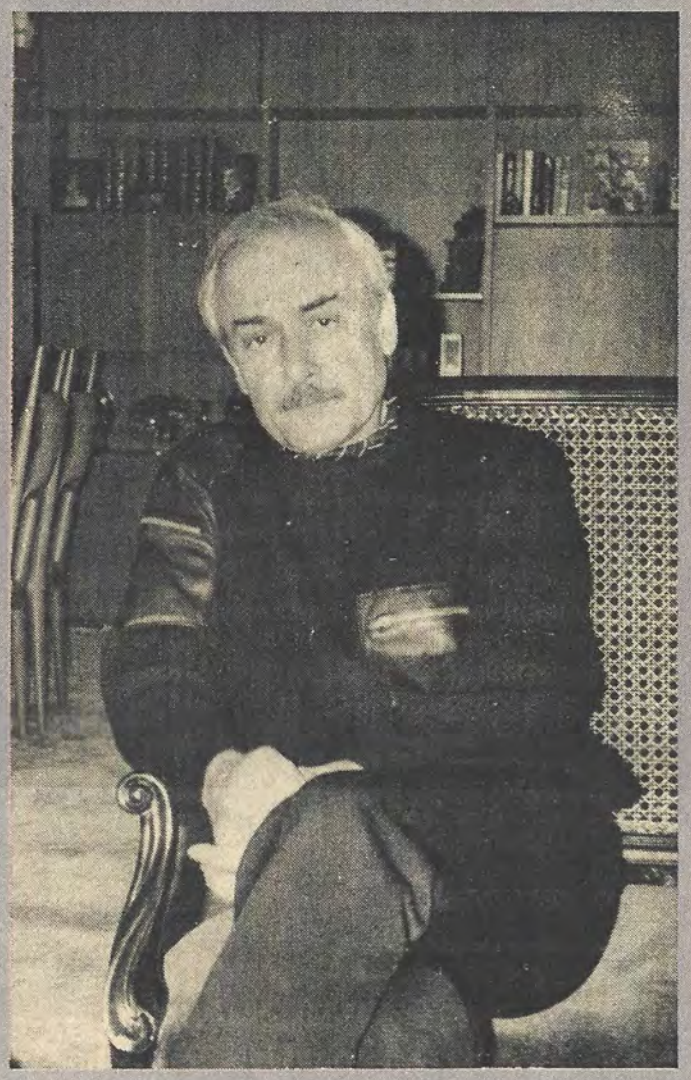

33 yıllık tiyatrocu

Şükran Güngör, Çine'de doğdu. 1951 yılında Küçük Sahne'nin açılışında profesyonel olarak tiyatroculuğa başladı. Dört yıl bu tiyatroda çalıştıktan sonra Devlet Tiyatrosu'na girdi. Üç yıl sonra istifa ederek ayrıldı.
1959 yılında Muhsin Ertuğrul yönetirnindeki Karaca Tiyatro'da çalıştı. Bu arada İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi.
1961 yılında, Yıldız ve Müşfik Kenter'le birlikte Kent Oyuncuları'nın kuruluşunu gerçekleştirdi.
33 yılda yetmişe yakın oyunda rol alan ve yönetmenlik yapan Şükran Güngör, TV oyunlarında da önemli roller üstlendi.

insanlar...

İsmail Gülgeç